

September 2013

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 85

24. årgang – september 2013

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed – jk@cadaid.dk
Bulgan Njama

Tryk: One Way Tryk a/s**Oplag:** 250 eks.

Oplysninger om adresseændringer og evt. leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlemmer:**

HKH Kronprins Frederik
Søren Haslund-Christensen

Bestyrelse:

Ann Fenger Benwell
Elisabeth Victoria Friis
Anita Garbers
Rolf Gilberg (formand)
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Bulgan Njama
Burmaa Nyamaa
Morten Axel Pedersen (sup.)
Leif F. Petersen (sup.)
Henrik Bo Thrane (sekretær)

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Girokonto: (1551) 784-1582
SWIFT-BIC: DABADKKK
IBAN: DK26 3000 0007 8415 82

Selskabets adresser:

Sekretær: Henrik Bo Thrane
Carl Møllers Allé 33
2860 Søborg
tel: 3966 9497
hbthrane@gmail.com

Kasserer: Jan Koed

Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby
tel: 3322 3728
mob: 2342 1128
email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 3833 2106
email: njambu@hotmail.com
I Mongoliet:
dmcenter@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:
175 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
275 kr. for husstandsmedlemskab.
600 kr. for firmamedlemskab.
Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

Mongoliets populære præsident Ts. Elbegdorj blev genvalgt for en ny 4-årig periode den 26. juni. Han vandt med et komfortabelt flertal over sine to medkandidater. For første gang blev edsaf-læggelsen foretaget i fuld offentlighed. Med Østens sans for det store ceremoniel skete det foran parlamentsbygningen på byens centrale plads. Læs mere om valget på side 25.

Foto: MONTSAME

Indhold

Rejsen til Mongoliet	3
De Store Steppers Land	6
En idé tager form	8
En ger og det der ligner	19
Om at bo i ger	20
Den gyldne ger	22
Aktuelt	23
Nye regler for plakatomsætning	24
Præsident Ts. Elbegdorj genvalgt	25
Sükhbaatar Plads omdøbes	26
Gagarin-monument afsløret	27
Disconadam	28
DMS nyt	28

Rejsen til Mongoliet

Jeg drog ud fra Danmark i maj uden andre planer, end at jeg ville nå til Mongoliet, og det skulle ske på den præmis, at jeg ikke måtte flyve. I sidste ende nåede jeg mit mål med en kombination af tog, bus og hitchhiking. Sådan beskriver Jakob Maagaard optakten til sin drømmerejse til de mongolske stepper.

Engang i vinteren – mens mit højskoleophold i Ry var på fuldt drøn – blev et frø plantet. Jeg husker ikke hvem eller hvad der såede ideen, men pludseligt var det sikkert: Jeg skulle til Mongoliet.

Ideen ulmede i vinterens mørke og som foråret kom, blev ideen til en plan. Planen fik en startdato, 20. maj, og så var det ellers bare at forberede sig.

Jeg forberedte mig overhovedet ikke, men tænkte i stedet at det hele nok skulle løse sig undervejs. Hvordan kunne jeg alligevel forberede mig på et land så fjernt? Varmt tøj? Dåsetun?

Jeg snakkede med et par mennesker der havde været der, skaffede mig (med noget besvær) visum til Rusland og ellers drømte jeg bare længe om, hvordan det ville blive.

Den 20. maj kyssede jeg min kæreste farvel og gav min grædende mor et fortrøstningsfuldt kram. Så betalte jeg 20 kroner og hoppede om bord på sundbussen mellem Helsingør og Helsingborg. I min taske var følgende: Et engangskamera, tøj til syv dage, en sovepose, toiletgrej og halvandet kilo diverse mad og et regnslag fra Tiger til en tyver.

Indeni havde jeg på ingen måde lyst til at tage af sted til noget så fjernt med så få planer. Det virkede

bizart at skulle til det eksotiske Østen, men stadig bare at stå på færgen til Sverige. Jeg var usikker og bange men vidste, at der ingen vej var tilbage.

Jeg fandt motorvejen mod Stockholm og stak min tommelfinger ud. Hurtigt blev jeg samlet op og kørt ca. 20 kilometer ud af byen, hvorefter jeg stod på en tilkørsel i fire timer og overvejede hvilken motorvejsbro jeg nu skulle sove under.

At køre på stop er en rutschebanetur af humør. Lige så trist og håbløst hele dit liv ser ud efter fire timer på en svensk motorvejstilkørsel, lige så fantastisk en rus er det, når en svensker pludselig stopper og kører dig fem hundrede kilometer til Stockholm, hvilket var præcist hvad skete.

Om aftenen ankom vi til Uppsala nord for Stockholm, hvor jeg sov hos chaufførens søn og følte, at jeg havde været på farten i hen mod to uger.

Gennem Rusland

Sådan startede min rejse. Den fortsatte over de tågede, mystiske Ålandsøer (gudske lov for min mors hjemmestrikkede sweater) og inden der var gået en uge, stod jeg ved den russiske grænsekontrol og var stolt over mit første møde med det kyril-

iske alfabet. Det blev også mit første med møde med russiske embedsmænd – en hjerteløs affære der bestemt ikke skulle blive den sidste.

En venlig mand i en rød bil hjalp mig igennem pigtråden og indgangsformularerne, hvorefter han kørte mig til Sankt Petersborg. Jeg sov hos folk jeg mødte og fik tomlet mig til Moskva. At tomle i Rusland var et temmelig let projekt. Alle veje fører til hovedstaden, og lastbilchaufførerne er hjælpsomme.

Man hører mange farlige ting om Rusland, men jeg stødte kun på dejlige mennesker. Der var godt nok én chauffør, der insisterede på jeg skulle gå i bad med ham og hans ven. Jeg takkede, men sagde at jeg næsten lige havde været i bad. Hvilket selvfølgelig var at pynte på sandheden.

I Moskva bor der uofficielt tyve millioner mennesker, og jeg følte mig kvalt og trist. I begyndelsen af juni sprang jeg på den transsibiriske jernbane og tøffede langsomt, temmelig langsomt, øst på – ind i Sibiri. Byerne blev mindre, luften renere og mit humør steg. De uendelige rækker af fyrre- og piletræer blev udskiftet med bølgende landskaber og dramatisk vejr, og selv folks udseende skiftede markant.

På turen igennem verdens største land oplevede jeg alt – fra nærdøds-

oplevelser (i trafikken) til 64-års fødselsdage. Okay, de er måske ikke så langt fra hinanden med russiske briller på, men for en bleg dreng fra Helsingør var det hele meget vildt.

En halv måned gik der på togskiner og i Angarsk, 4000 kilometer øst for Moskva, hoppede jeg af toget *for good*. Jeg tomlede omkring Bajkalsøen, der indeholder 20% af verdens ferskvand, og landede i en by ved navn Ulan-Ude.

I steppelandet

Buddhistiske templer og blafrende bedeflag markerede min ankomst til Østen, og jeg tog en bus sydpå – til Mongoliet.

Da jeg krydsede grænsen ændrede landskabet sig omgående. Kæmpedale, rullende bakker, tusindvis af får, geder, kameler. Jeg blev ekstastisk! Jeg havde lyst til at smide alt tøjet og styrte ind i græshavet. Det var en smuk bustur, og selv bag en busrude indfrie Mongoliet min forventning.

Hjemmefra havde jeg fået en mail på en kvinde ved navn Tunga. Hun er tante til en ven, af en ven, af en ven af min kærestes storesøster. Hun havde skrevet at hun ville samle mig op på stationen i Ulaanbaatar og køre mig på et hotel. En sms tikkede dog ind på min mobil, hvor hun forklarede at hun ikke kunne hente mig alligevel, men ville sende en ven. Fint nok!

Jeg sad nu og ventede på vennen på Ulaanbaatar hovedstation og frygtede hvad jeg måtte komme til at bruge af penge her, da hoteller og den slags ikke er min kop te. Hvor skal jeg tage hen? Kan jeg tomle? Vil folk have mig boende? Er her farligt? Det gik op for mig at jeg intet anede. Kun at en stor mand i en *Delica Mitsubishi* ville hente mig.

Manden hed Taivan og viste sig at være det sødeste menneske, jeg havde mødt i lang tid. Han snakkede engelsk og var utrolig selvvironisk.

Fotos fra det knap en måned lange ophold i Mongoliet taget med Jakobs engangskamera.

Jeg spurgte ham om han kendte nogen jeg kunne arbejde for mod at få mad og husly, og ikke mere end ti minutter gik der, før jeg havde fået mig en arbejdsplads i Mongoliet. Næste dag blev jeg samlet op af en højtaltende hollænder og kørt væk fra byen.

Den næste uge brugte jeg så på en gård i hjertet af Terelj nationalpark. Ejeren var en hollandsk mand med en mongolsk kone, og de drev en lille turist/oste-forretning. Gården bestod af fem eller seks ger og et lille køkkenhus af træ. Der var hverken strøm eller rindende vand, men til gengæld var der vilde heste, stjernespækkede nætter og en brusende flod at bade i.

Mens jeg var frivillig på gården, havde vi mellem nul og fire turister boende. Udover at sørge for at de fik mad og brænde i deres ger bestod mit job i at holde gården funktionel: skovle kolort væk, reparere hegnet, genne køer, lave mad, hugge brænde, grave toiletter osv. I min fritid gik jeg ture i dalen og kravlede i bakkerne.

Rusland havde været brutalt. Jeg havde tabt fire kilo (fire er meget for en fyr der vejer 60) og havde let til melankoli og skidt humør. I Terelj følte jeg endelig at min rejse havde været dét værd. At sidde på en top og skue ud over disse gigantiske dale, så langt fra mit hjem, var tæt på ubeskriveligt. Jeg prøver så godt jeg kan, men hverken ord eller de få billeder jeg tog kan beskrive følelsen af at suge frisk luft fra højsletten i lungerne – en følelse jeg ikke troede fandtes, da jeg for halvandet år siden var godt på vej til at blive maskinmester og havde en helt anden fremtid planlagt.

Tunga kontaktede mig, og vi arrangerede et lille uformelt møde i Ulaanbaatar en uge senere. Jeg tog med hestevogn til vejen og blev samlet op af en bus. Mødet med Tunga var en stor overraskelse. Hun viste sig at være en del af en dansk-

mongolsk socialhjælpsorganisation. Wow! Send mig ud!

Minebyen Erdenet

Det blev hurtigt arrangeret at jeg skulle til Mongoliets andenstørste by, Erdenet, og være frivillig hos familier tilknyttet denne socialhjælpsorganisation. Da jeg skulle nå en bus, nåede jeg ikke helt at forstå hvad mit job ville være, eller hvad organisationens mission var, men jeg forstod, at det handlede om at hjælpe underbemidlede familier til at klare sig.

Erdenet huser 90.000 mennesker – primært folk i mineindustrien. Den blev grundlagt for 50 år siden, under den ligger verdens tredjestørste kobbermine.

På busstationen blev jeg samlet op, og herfra mødte jeg den ene dejlige familie efter den anden. Jeg boede i forskellige huse i byens udkant og sov på gulvet sammen med familierne. Ingen af dem kunne et hak engelsk, men mit mongolske var endnu værre, så kommunikation skete kun via tegninger eller overdrevne fagter med armene.

Mit ophold havde som sagt ikke fået en egentlig retning, så jeg prøvede bare at gøre mig så behjælpelig jeg kunne. Legede med børnene, lærte de unge engelsk (*dog, cat, house*), viste dem billeder af min familie, vandede kartoffelplanterne *and so on*. De levede alle et simpelt liv. Maden var for det meste friturestegt hvedebrød og noget kød i forskellige afskygninger, toiletterne var huller ude i haven og vandet kom fra vandposten en kilometer væk.

Fælles for dem var, at de tog imod mig uden betænkelighed. Om der havde været andre som mig, før mig, ved jeg ikke, men folk stoppede gerne deres gøremål i flere minutter for at kigge på mig, når jeg gik tur i området. Aldrig var jeg sulsten og min tørst blev stillet med alt

det *Suutei tsai* (saltet mælke) jeg kunne få indenbords.

Jeg fik set masser af brydning og prøvede det selv en del gange. Dog tabte den tynde dansker hver gang – selv til mindre drenge. Hvor unge de var, behøver jeg ikke afsløre, men sjov var det i hvert fald.

På min rejse mødte jeg sjældent onde miner. Især efter jeg forlod de store, russiske byer og kom østpå. Spurgte jeg om vej til bussen mod Erdenet, blev en større eftersøgning sat i gang, der gerne involverede flere mennesker på én gang og en masse råd og vejledning. Enkelte gange oplevede jeg endda at få stukket penge i hånden – JEG! En dansker der er i spåner over om jeg skal vælge *Levi's* eller *Martinique* og ikke aner hvilken statsfinansieret uddannelse jeg skal tage. Aldrig følte jeg mig bange (udover et par episoder på de russiske motorveje), og intet ondt tilkom mig.

Vi forstod ikke hinanden, men jeg følte alligevel, da jeg forlod Erdenet, at vi havde knyttet bånd. Jeg ønskede dem så mange gode ting, og jeg er sikker på det var gengældt. Den mængde af gaver, jeg har fået med hjem i bagagen, var næsten ved at koste mig ekstra i lufthavnsgebyrer.

Oogii, Nabo, Zobo, Sanaa, Ziggy og jer alle, det kunne være så fedt at se jer i København.

Efter de to måneder var planen, at jeg skulle flyve til Bologna og starte en ny rejse i Italien med min kæreste. Jeg sad i flyet, glædede mig til at se Nina igen og tænkte på, at for to måneder siden stod jeg på færgen til Helsingborg med halvandet kilo mad i tasken, en sovepose og en e-mail på en eller anden person i det fjerne, fjerne østen. Det var dét. ■

Jakob Maagaard

jakobmaagaard@hotmail.com

De Store Steppers Land

Begyndende med den slidte men sjove frase, så er jeg er vel en mand i min bedste alder, født i tvillingernes stjerne-tegn og i grisens år efter månekalenderen, voksede op som enebarn, blev først sproglig student, derefter blev jeg elektrotekniker, er nu på 11. år gift med min mongolske pige, Chimeg, som betyder juvel. Hun blev født i tigerens år, ikke det dårligste match ☺ – vi bor sammen i Roskilde og har fået to børn sammen: vores datter Maya på snart 8 år og vores søn Alex på 5.

Jeg har rejst med min kone og senere også med børnene tre gange de seneste 10 år i vores sommerferier til Mongoliet for at besøge svigerfamilien i hovedstaden Ulaanbaatar og se landet, byen, folket og naturen. På disse rejser har der især været to ting, som jeg særligt har bemærket:

For det første den store kontakt mellem alle medlemmer i storfamilien, både onkler, tanter, søskende, fætre og kusiner, bedsteforældre og børn i flere sidegrene. Man er altid sammen med en hel del mennesker og får derfor ikke så meget lejlighed til at føle sig alene eller ensom, som man meget lettere kan komme til derhjemme.

For det andet den næsten uendelige og storslåede mongolske natur, som er ubeskrivelig smuk i dens uberørte og vilde tilstand, der er bevaret i det meste af landet indtil i

dag, når blot man kommer nogle kilometer ud af byen.

Der har selvfølgelig også været forskellige udfordringer for mig – sådan må det jo være, når man som vesterlænding rejser til et sted så langt væk, og som er så meget anderledes end vores lille Danmark.

Jeg har særligt været noget tilbageholdende over for fårekødet, som mongolerne spiser meget, fordi det er 100% økologisk og derfor meget stærkt i både lugt og smag. Det kan godt være en lidt hård kost for en sart industrimads-mave, især hvis man ikke har fået lagt sig en god bund om morgenen med brød og tilbehør af noget mindre omfang.

Den gærede hoppemælk, *airag*, og de deraf afledte sure, tørrede mælkeprodukter er heller ikke mit store nummer. Dog kan jeg godt drikke vodka i beherskede mængder, hvilket jeg efterhånden har erfare hjælper maven – sammen med den salte og brandvarme mongolske mælke-te – med at fordøje kødet uden for meget mavekneb.

Trafikken i UB er også et urimeligt og farligt kaos, som det blot gælder om at slippe nogenlunde helskindet igennem.

Men det mongolske landskab med de vidtstrakte græssletter med heste, okser, får og geder og endda kameler, de vilde bjerge med ulve og de fritløbende floder eller de klare søer, begge fulde af fisk, som den store flod Tuul eller søen Khövsgöl Nuur, er noget som man

aldrig kan blive færdig med at studere og være betaget af.

På min tredje tur til Mongoliet, hvor vi blandt andet udover ophold hos familien i Ulaanbaatar også boede 3 dage i den moderne og luksuriøse Khaan Jims (kongens bær) *ger camp* ved Tuul-floden, måtte jeg simpelthen forsøge at beskrive dette vidunderlige landskab, som jo i utallige generationer også har inspireret *morin khuur* ekvilibrister samt lang- og strubesangere i deres fascinerende kunst.

Da jeg i mange år har rodet lidt med at skrive digte som hobby, måtte jeg også forsøge at lade mig inspirere af den mongolske natur og det stolte mongolske folk til et lyrisk digt. For som jeg sagde til familien: hvis disse omgivelser ikke kan inspirere mig, så er der intet andet, der kan.

Det blev til digtet: *De Store Steppers Land*, i ti vers eller strofer à ni linier per strofe*, som både omhandler landets natur, dets særlige nomadefolk og aktiviteter i hovedstaden. ■

J. P. West
juli 2013

* Tallet ni er et godt tal for mongolerne – der blandt andet kan føres tilbage til Chinggis Khaans banner (*tug* eller *sulde*), symboliserende hans sjæl og bestående af ni flagstænger med hestehaler, som også bruges i dag som symbol over Naadam-festen, centralt på brydekongurrencernes stadionområde.

Du mærker den tørre, milde vind på din kind.
De store græshopper flyver rundt omkring dig,
I De Store Steppers Land uden meget vand,
Mens et par edderkopper spinder sine spind,
Hvormed de fanger myg og fluer hver for sig,
I De Store Steppers Land med plads til en mand.
De sidder også hellere på hestens skind.
Snart er det spisetid med lækker oksesteg,
Så du tænker at det er tid til at gå ind.

Du sover i et rundt, halvstort skindforet telt,
Med trædør og skelet formet som sildeben,
I De Tusind Teltes Land for enhver som kan.
Et folk som blev forenet af en kæmpe helt,
På hesteryg i kamp uden de store mén,
I De Tusind Teltes Land hvor hæren holdt stand,
Men ak, freden blev tabt til sidst på kongens felt
Slægten splittet og landet delt i flere lén.
Sønnesønner glemte deres arv og blev skilt.

Du rider i fuldt firspring på en fin hoppe.
Under dig kan du mærke dens muskler spænde,
I Det Golde Gobi Land som prøver en mand.
Du og hesten bli'r ét og vil aldrig stoppe.
Ved dagens ende kan I dog træthed kende,
I Det Golde Gobi Land som modner en mand,
Med sult og tørst I finder en by højt oppe.
Her har I altid hjemme hos ven og frænde.
I får ro og hvile og tid til at shoppe.

Du bader i den store skinnende Tuul flod.
Dine venner driller og kalder dig bange,
I Højlandet hvor man ser skyernes skygge.
Men du griner og svømmer og viser dit mod.
Sent omkring bålet synger I lange sange,
Om Højlandet, heste og alt der gør lykke;
Om kvinder, børn og om en ærlig levested
Om at leve og dø uden at være bange.
Det kan være svært, men ej når enden er god.

Du fisker på søen Khövsgöl Nuur med snøre,
Hos rensdyrfolket ved Altai bjergkædens fod,
I Den Blå Himmels Land efter laks i stimer.
Du hænger fangsten op på hytten til tørre,
I den lille landsby hvor du en tid slår rod
I Den Blå Himmels Land med sol i mange timer
Så fanger en lokkende rytme dit øre;
Den gamle shamans magiske tromme gør bod
Og du tror det er hans hjerte du kan høre.

Du fejrer Naadam, årets store sommerfest,
Sammen med din familie og gode venner,
I Kontrasternes By med det mystiske ry.
Der er mongolsk brydning og væddeløb til hest,
Bueskydning, benskud og alt som folket tænder,
I Kontrasternes By med himmel uden sky.
Hvis man er så heldig at komme med som gæst,
Så bør man glemme og prøve alt som på ny.
At være rigtigt med i festen, det er bedst.

Du spiser mørt grillet kød i lange baner
På en god restaurant midt på Peace Avenue
I Den Røde Helts By med travle, glade folk.
Her mættes der dagligt mange gode ganer,
Også med booz og khuushuur på stedets menu.
I Den Røde Helts By som tit kræver en tolk,
Grundlagt af manden med paroler og faner,
Kan man miste alt eller få pænt provenue,
Om man er ødsel eller har gode vaner.

Du hører morin khuur og sælsom strubesang,
Nyder godt selskab i en ger mens det regner.
De Store Steppers Land ændrer på alt det kan
Fremskridtet er stort men vejen derhen er lang
Hvis man fordele og ulemper beregner
De Store Steppers Land ved ikke hvad det kan
Men nomader har som alle andre en trang
Til et bedre liv, hvis man sig dertil egner
Enhver har som i musikken sin egen klang.

J. P. West
lørdag 20. juli 2013
udvalg ved forfatteren

Листъ

Валентиновскаго золотосодержащаго прииска, находящагося въ Иркутской губернии и уезды, по рр. Билимты, впадающей съ правой стороны въ рр. Ойроу, системы р. Оли, на местности казенной притокообразной, отвѣденнаго 10,11,12 и 13 сентября 1915 г. на имя старшаго акцизнаго контролера **Капитона Акиндиновича Напренкова**. Въ площади прииска на протяженіи 2402,8 погонныхъ саж. поступило 274500 квадратныхъ саж. или 114 ⁹⁰⁰/₂₄₀₀ десятинъ. Сто имѣетъ 5. Акцизнаго Инженера Ангараго горнаго округа, записанъ по № 328.

На подлинномъ написано:—
Постановленіемъ Округнаго Инженера
Ангараго горнаго округа на 4^е Августа
1916 года за № 5^м прииска Валентиновскій
листокъ № 4 ⁹⁰⁰/₂₄₀₀ десят. утверждено въ вѣдѣніи
старшаго акцизнаго контролера Капитона
Акиндиновича Напренкова.

Вѣрно:—

За Округнаго Инженера *А. Писаревъ*

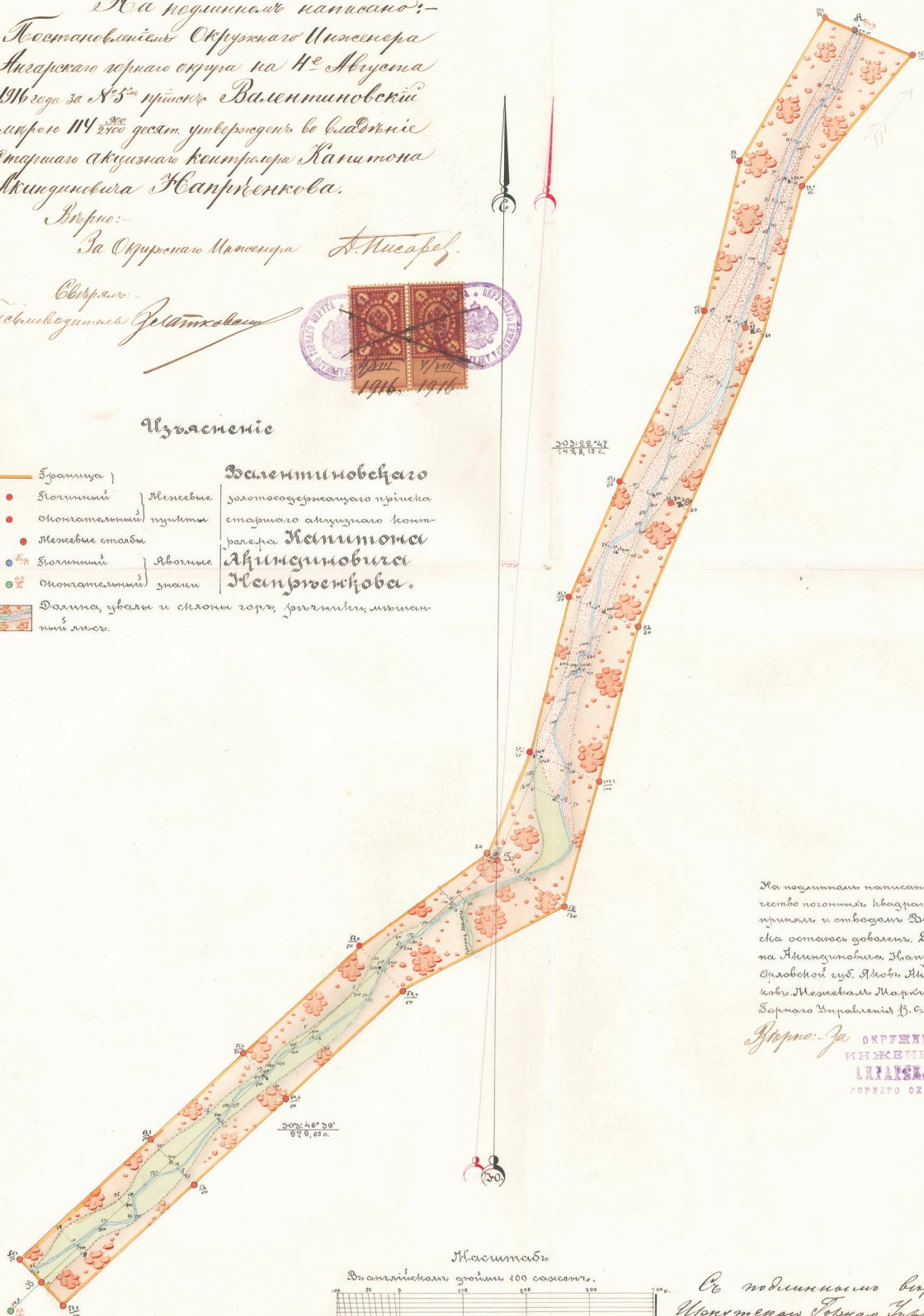
Свѣдѣно:—

Писководина *Г. Мухоморова*

Изясненіе

— Граница	} Мѣсячные
пункты	Валентиновскаго
золотосодержащаго прииска
старшаго акцизнаго конт-
ролера Капитона
Акиндиновича
Напренкова .
• Золотинный		
• Окончателный		
• Мѣсячные стабы		
• Золотинный	} Явочные
знаки	
• Окончателный		
Должна, увалы и склоны горъ, развѣтныя мѣшан-
ные лѣса.		

На подлинномъ написано: Вѣдѣнное капи-
тельство погонныхъ квадратныхъ сажень и десятинъ
прииска и отвѣдовъ Валентиновскаго при-
иска остается вѣдомымъ. Довѣренный Капито-
на Акиндиновича Напренкова крестьянинъ
Ойловской губ. Яковъ Акиндиновичъ Напрен-
ковъ. Москва Марксиста-Иркутское
Горнаго Управленія В. Смирновъ.

Вѣрно:—

ОКРУГНИЙ
ИНЖЕНЕРЪ
АНГАРАГО
ГОРНАГО ОКРУГА

А. Писаревъ

Масштабъ

Въ английскихъ дюймахъ 100 сажень.

На подлинномъ вѣрно *Марксиста-Иркутское*
Горнаго Управленія В. Смирновъ

En idé tager form

Forspillet til danskergården på Bulguntal

Mange har undret sig over, hvorfor en lille flok unge danskere i 1923 rejste til et dengang ukendt land beliggende som en stødpude mellem de politisk ustabile stormagter Sovjetunionen og Kina. For at forstå, hvad der drev den 34-årige læge Carl Krebs til at indlede en årelang nybyggertilværelse, har Jens Velleu gravet i hidtil ubenyttede kilder for at danne et samlet overblik over gruppens motiver og forberedelser til at drage ud i det fremmede.

Carl Immanuel Krebs blev født i Aarhus den 11. februar 1889. Faderen, Frederik Christian Krebs (1855-1930), var dengang premierløjtnant, blev senere generalmajor. Moderen, Johanne Margrethe Krebs, født Busch, var datter af en praktiserende læge. Carl var nummer tre i en søskendeflok på seks.

Familien flyttede til København, hvor han 1907 tog studentereksamen på *Metropolitanskolen*. Derefter begyndte han lægestudiet, som blev afsluttet sommeren 1913 på de normerede 6 år. I studietiden meldte han sig ind i *Akademisk Skytteforening*, som var stiftet i 1861 med det formål at opøve unge akademikere i riffelskydning, så de bedre kunne gøre fyldest, når de skulle aftjene deres værnepligt.

I foreningen markerede flere sig som udmærkede gymnaster, og et hold på 21 blev udtaget til at deltage

i De olympiske Lege 1912 i Stockholm. Carl opnåede sammen med resten af holdet at vinde en bronze-medalje i fri holdgymnastik.

Carl valgte – efter et års tid at have fungeret som læge – til faderens fortrydelse at søge ind som værnepligtig ved militæret, hvor han blev udtaget til Livgarden med udnævnelse som sekondløjtnant den 17. august 1915. Han blev hjemsendt i januar 1916.

Udsendt af Røde Kors

Verdenskrigen bølgede, og Carl ville ud for at udnytte sin lægeuddannelse. Han søgte om at få plads i det russiske lægekorps ved fronten. Det ungdommelige ønske blev dog ikke til noget, men så kom der, som han 1937 skrev i sin bog *En Dansker i Mongoliet*¹⁾, et tilbud fra Dansk Røde Kors, der havde brug for tre læger til at fordele for en million kroner lægemidler til fangelejre i Rusland. Sammen med kollegerne Ivan Osier og Camillo Martiny²⁾ besluttede han sig i foråret 1916 for at rejse gennem Sverige og Finland til Petrograd³⁾.

Efter nogle sommermåneder i den smukke by fortsatte Krebs videre til Moskva, hvorfra han med en tredjedel af medicinkasserne drog

til det enorme område, han havde fået tildelt. De fem såkaldte departementer lå i den europæiske del af Rusland vest for Uralbjergene mellem byerne Perm i nord og Orenburg i syd.

Efter 3-4 måneders arbejde i de sygdomsbefængte lejre rejste han tilbage til Petrograd, hvorfra gesandten, kammerherre Harald Scavenius (1873-1939)⁴⁾, sendte ham til Kiev til en audiens hos den danskfødte enkekejserinde Dagmar (1847-1928). Hun var i maj 1916 fra residensen i Petrograd rejst til Kiev for at slå sig ned i det kejserlige Marinskij Palads. Hun var en indflydelsesrig protektrice for det russiske Røde Kors, så Krebs' rejse har nok været politisk bestemt.

Derefter blev han som repræsentant for Røde Kors tilknyttet den tyske Røde Kors-delegation, der i Midtrusland skulle tilse de mange krigsfangelejre, som ofte var placeret på de store godser, hvor Krebs kunne beundre fuldblodshestene. De udsendte Røde Kors-deltagere nåede tilbage til Petrograd til russisk jul i begyndelsen af januar 1917. Efter en kort afstikker til Astrakan ved nordenden af Det kaspiske Hav kunne Krebs efter sit første år i Rusland rejse hjem for at holde ferie i København.

På sine mange rejser i Sibirien kunne Carl ikke undgå at møde den navnkundige dansker Peter Veile Rieffestahl, som havde opbygget et blomstrende erhvervs-eventyr i og omkring Irkutsk. Blandt aktiviteterne var guldminedriften, som naturligt nok havde Carls interesse. På et tilsvarende matrikelkort som dette var Rieffestahls guldmine ved Okafloden indtegnet, se note 23. Den særdeles smukt udførte original måler 50 x 67 cm. Udlånt af Rieffestahls barnebarn, Tanja Cederholm.

De rige guldforekomster i det sydlige Sibirien langs grænsen til Mongoliet trak i slutningen af 1800-tallet mange inden- og udenlandske firmaer til området. Billedet af det sibiriske guldvaskningsanlæg indgik i den lysbilledserie, som Carl viste under sine foredrag.

Men ferien blev kort. Rygter om Februarrevolutionen (Martsrevolutionen ifølge den i Vesteuropa benyttede gregorianske kalender) nåede hurtigt Danmark, og Krebs fik orientering om situationen via telegram fra gesandtskabet⁵⁾ i Petrograd, hvor Harald Scavenius stadig var leder. Ferien blev afkortet, og det andet ophold i Rusland blev indledt. Denne gang gik rejsen nordpå til Petrosavodsk beliggende ved jernbanelinjen til Murmansk ved Ishavet. Her behandlede han fangerne for en udbrudt epidemi af plettyfus og rejste tilbage til hovedkvarteret i Petrograd.

Amerika var i april 1917 trådt ind i verdenskrigen, og situationen for de tyske og østrig-ungarske krigsfanger i Rusland ændredes. Danmark overtog protektionen af krigsfangerne i Rusland, og Krebs og

Camillo Martiny blev udlånt af Røde Kors, så han som »Delegeret ved Gesandtskabet i Petrograd« kunne udsendes til Sibirien for at overtage det amerikanske kontor i Irkutsk. Hans »område« var enormt, og i maj 1917 kan han fra Irkutsk orientere faderen om situationen.⁶⁾

Efter den lange og besværlige togrejse kom han straks i kontakt med den berømte dansker Peter Veile Rieffestahl (1864-1924), der som entreprenør, bryggeriejer og guldmineejer var et samlingspunkt for de få fastboende danskere. Mellem de mange møder blev der tid til at spille tennis. Han overtog det velorganiserede amerikanske kontor og begav sig hurtigt videre til havnebyen Vladivostok for at begynde berejsningen af fangelejrene.

Gennem modtagne breve var han orienteret om, at den såkaldte tysk-

østrigske *Hilfsaktion* i Kina havde store midler til rådighed i form af såkaldte *Liebesgaben* («Kærlighedsgaver» fremsendt som nødpakker). Krebs besluttede sig for en hurtig tur med tog fra Irkutsk til den kinesiske havneby Tientsin og Peking. Efter komplicerede forhandlinger med forskellige myndigheder rejste han tilbage til det østligste Sibirien og besøgte mange fangelejre.

De store mængder *Liebesgaben* blev sendt fra Kina, men arbejdet i Sibirien blev vanskeliggjort af lokale stridigheder, kampen mellem de forskellige politiske grupperinger og ikke mindst et forøget admini-

Billederne øverst er gengivet fra familien Rieffestahls fotoalbum. De viser minen på Sarhoj ved floden Oka. Billedet til venstre stammer fra Krebs' selvbiografi 'En Dansker i Mongoliet' side 80. Carl er på besøg ved minen, der her i 1920 allerede var forladt. Han skriver på side 76: 'Den gjorde et øde Indtryk med det tomme Hus uden Døre og Vinduer. Men her, under Sneen og Isen og Træernes Rødder, her var det altså, det gule Metal, som Folk lod sig slaa ihjel for.'

strativt pres. Hertil kom telegrammeldingen fra Delegationen Petrograd, at svenskere skulle overtage det arbejde, som Krebs var udsendt for at udføre. Han opsigte sin stilling som udsendt delegeret og vendte tilbage som Røde Kors-repræsentant.

Ved grænsen til Mongoliet

I sin biografiske bog fra 1937 orienterer han: »Det varede dog mange Maaneder, inden Afløsningen kom.« Inspektionsrejserne fortsatte, og han benytter lejligheden til at fortælle om sit første møde med en »mongolsk Jurte«. Hans »Waggon« var placeret i byen Verchnje Udinsk⁷⁾ ved Den transsibiriske Jernbane øst for Bajkalsøen. Herfra foretog han en kort rejse på ca. 250 km sydpå til Troitskosavsk få kilo-

meter nord for den mongolske grænse for at tilse en lejr med østrigske krigsfanger, som bl.a. manglede sålelæder. Krebs tog over »Grænsen til den gamle Theby Kjachta og købte dem et Parti.⁸⁾ Jeg var der sammen med en Landsmand henne at se en mongolsk Jurte, temmelig snavset og ubekvem forekom den mig den Gang. Jeg kunde jo ikke vide, at jeg siden skulde komme til at betragte den næsten som det naturlige Værn mod Vind og Vejr.«⁹⁾

Da Krebs kom tilbage til Irkutsk, bar byen tydelige spor af krigen mellem de »røde« og »hvide« styrker. I hospitalets kælder fandt han 400 frosne lig. Han hjalp med til at få foretaget passende begravelser, og i januar 1918 forlod han byen med tog tilbage mod Petrograd.

Her residerede stadig som gesandt, kammerherre Harald Scavenius. Enkekejserinde Dagmar var af den nye provisoriske »røde« regering i begyndelsen af 1917 beordret til at rejse til Krim, hvor hun kunne bo på sine landsteder. Scavenius

havde forgæves søgt at skaffe hende udrejsevisum, men han mente nu, at hun behøvede hjælp under de kummerlige forhold, hun levede under.

Danmark havde ikke anerkendt det nye styre, og Scavenius henvendte sig til Krebs efter en middag i februar i gesandtskabet beliggende i Miljonagaden og bad ham om – som *privatperson* – at hjælpe. Han skulde under besværlige og farlige omstændigheder rejse til enkekejserinden med 50.000 rubler og fødevarer til 14 dage.

Krebs tog efter flere dages forgæves forhandlinger om rejsetilladelse med kommissær for udenlandske anliggender, Leon Trotsky (1879-1940), en hurtig beslutning: Den 27. februar om aftenen tog han af sted med et tog fyldt med »bevæbnede soldater og matroser med krigsbytte«, som han beskrev det i en senere omfangsrig rejserapport fra maj 1918 til Udenrigsministeriet. Han medbragte 800.000 rubler til forskellige konsulater i Sydrusland, 50.000 rubler til enkekejserinde Dagmar samt en kasse fødevarer.

Den 20. marts kunne han endelig mødes med ekskejserinden, som naturligvis var taknemlig for besøget og de medbragte penge og fødevarer. På hjemvejen blev toget standset i 3 dage som følge af kamp-handlinger mellem de hvide kosaker og de røde bolsjevikker. Kosakkerne blev fordrevet, og toget kunne fortsætte. Den 27. april 1918 var han tilbage i Petrograd.¹⁰⁾

Atter i Sibirien

Mens Krebs var på rejsen til Krim, blev der i Brest i det nuværende Hviderusland den 3. marts 1918 indgået en fredsaftale mellem den nydannede sovjetiske republik under Lenin og Centralmagterne med Tyskland og Østrig-Ungarn som de ledende stater. Krebs tog nu på en velfortjent ferie hjemme i Danmark. I sin bog nævner han kort, at han var i audiens hos kongen, som sikkert har ønsket at få orientering om forholdene i Rusland og specielt om enkekejserinden.

Under sommeropholdet i Sønderho fik han bud fra Røde Kors om at drage tilbage til Rusland. Der var jo sluttet fred, men det var næsten umuligt at få de mange fanger i Sibirien bragt hjem. Røde Kors kunne nu både i Petrograd og Moskva få rådighed over tidligere ejeres paladser og palæer, men samtidig var der opstået ubehagelige modsætninger mellem de forskellige Røde Kors-afdelinger og gesandtskaberne. Den danske gesandt Scavenius rejste hjem den 15. december 1918. En overgang passede Krebs både Røde Kors-kontoret i Petrograd og Moskva.

Det lykkedes ham med stort besvær at komme af sted mod Sibirien. Han nåede påsken 1919 Omsk i det vestlige Sibirien og overværede påskegudstjenesten i katedralen. På turen traf han for anden gang svenske Else Brändström (1888-1948), som 1914-20 udførte et stort hjæl-

pearbejde i fangelejrene; det gav hende tilnavnet »Sibliens engel«.¹¹⁾

Hans arbejde i Sibirien blev ikke nogen succes, og Krebs var lettet, da der kom ordre om at »likvidere«. Han rejste østpå med et par *teplushka'er*, som var betegnelsen på russiske fangetransportvogne. Vognene var fulde af danske delegerede og sønderjyske krigsfanger. Ved afskeden med Brändström overdrog Krebs hende sine lille Corona-skrimaskine.

Rejsen til Peking

Carl Krebs' bror Ove Krebs (1890-1975) havde 1909-12 studeret ved *Polyteknisk Lærestalt*, men efter en militær karriere sluttende som premierløjtnant ved *Ingeniørregimentet* tog han arbejde ved det danske gesandtskab i Petrograd, hvor han udførte hjælpearbejde for de østrig-ungarske krigsfanger.¹²⁾ Derefter fik han ansættelse ved delegationen i Peking, hvor han under fraværet af gesandt greve Preben Ahlefeldt-Laurvig (1872-1946) fik titel af *Attaché* og *Chargé d'Affaires*.¹³⁾

Carl fik fra broderen invitation til et besøg i Peking, og han tog i begyndelsen af 1920 alene af sted på hesteryg. Rejsen ned og en senere tre-måneders tur har Krebs beskrevet i en artikel *Geografisk Tidskrift: Fra Mongoliet og Urjan-Chaj* fra 1921.¹⁴⁾ Der opregnes her en lang række fremmedartede lokaliteter, som det i dag kan være vanskeligt at stedfæste. Kronologien i beskrivelserne er endvidere ret så mangelfuld.

Det er her ikke stedet at komme nærmere ind på det spændende land Urjan-Chajs historie, som opnåede selvstændighed i 1921 under navnet Den tuvinske Folkerepublik. I stedet lader vi Krebs fortælle om starten på den første rejse:

»Udgangspunktet for mine Rejser var en lille russisk Hytte ved den Mongolsk-Sibiriske Grænse, der

hvor een af Hovedvejene mellem Sibirien og Mongoliet skærer Grænsen. Der ligger der en lille By, der hedder Knjaze-Vladimirskij¹⁵⁾. Det er Vejen fra Irkutsk til den store mongolske Sø Kossogol¹⁶⁾, der her passerer Grænsen. ... Vejen over Knjaze-Vladimirskij har ogsaa som naturligt Endepunkt Uljasutaj¹⁷⁾, og Russerne, som omkring og efter 1900 udfoldede en livlig Virksomhed i det nordlige Mongoli, har endog lagt en Telegraflinie fra Irkutsk over Knjaze-Vladimirskij til Uljasutaj.«¹⁸⁾

De første 800 km af de 3.000 km til Peking foregik 14 dage på hesteryg til Urga (Ulaanbaatar) gennem de græsklædte stepper. Mødet med mongolerne og deres runde filtboliger gjorde et stort indtryk på ham. Derefter varede turen på 2.000 km¹⁹⁾ med bil gennem Gobiørkenen til Kalgan ved Den kinesiske Mur blot 3 dage, og rejsen kunne afsluttes med 6 timer i tog til Peking. Som en hjælp til at få indblik i kronologien beskriver han sine indtryk af en rejsedag i slutningen af marts måned i 1920.

Da han nåede ned til broderen i Peking oplevede han i ambassadekvarteret østligt i byen, som han jo kendte fra sit tidligere besøg i 1917, i en måned den vesterlandske luksus med tennis og rideture.

Den anden rejse foregik i månederne juni, juli og august 1920 til områderne øst for Kossogolsøen, som endnu på det tidspunkt var en del af det landområde, der gik under navnet Urjan-Chaj. Rejsen foregik med to bagageheste og en fører, der først var en ung kosak siden en burjat. Han besøgte et stort lamakloster, *Darchalskij Kure*, en forladt missionsstation, han fiskede i floderne, ja han »fandt et stort uafmærket Asbestomraade, som jeg straks tog i Besiddelse, d.v.s. afmærkede med Navn og Dato«.²⁰⁾

Detaljeret rejserute og kronologi fremgår ikke klart af den kompri-

merede tekst. Og hele forløbet bliver endnu mere uklart og gådefuldt, når vi ser nærmere på beskrivelserne af de samme rejser, som han udgav i sin bog efter hjemkomsten i 1937. Her fokuseres på helt andre aspekter, end dem som blev fremhævet i artiklen i det videnskabelige tidsskrift.

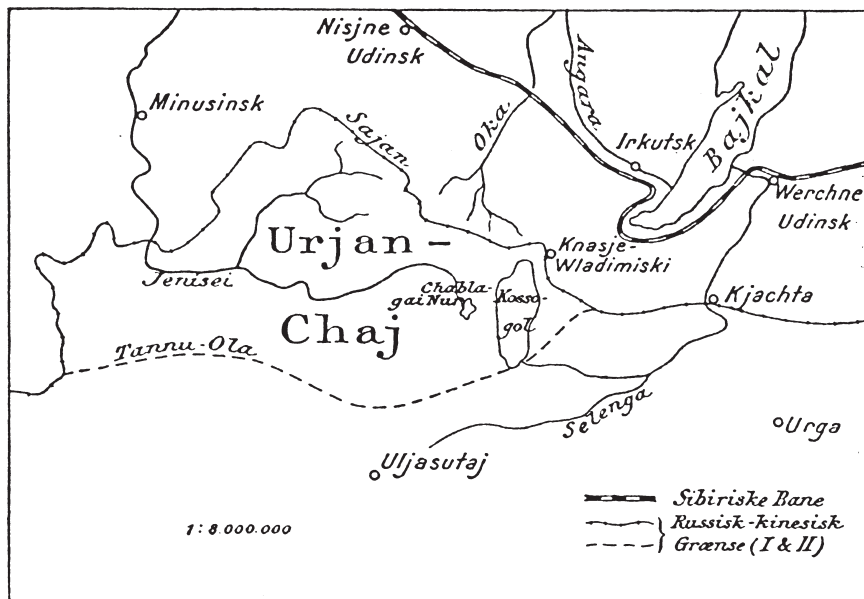
Første møde med Bulguntal

Han kunne nu med god samvittighed tage hjem, men han ville nødtigt lade Røde Kors betale for den dyre rejse, da resultaterne i Sibirien ikke havde været synderlig gode. Han besluttede sig for en lille tre måneders ekspedition for egen regning til skovområderne øst for Kossogolsøen. Han fik sine sparepenge sendt ud, og nu følger de dramatiske rejsebeskrivelser, som på mange punkter afviger fra de tidligere refererede.

Det er her ikke stedet at søge at udrede de noget komplicerede forhold mellem de to redegørelser. Her skal blot fremhæves to begivenheder. Den første omhandler ankomsten til Bulguntal, hvor han 3 år senere skulle indrette sin nybyggerfarm:

»Videre førte Vejen over Uri og Iga ved den lille Slette Bulguntal. – 'En vid og fager Slette,' sagde jeg til mig selv, da jeg kom ud af Skoven. Hist og her var der smaa Flokke af Kvæg og Heste, der ikke synede meget paa den brede gule Steppe. Langt imod Syd saas der et Tag af et stort Hus som en lille lys Solplet. Det var Schischkin, der boede der.«

»Jeg hvilede en halv Dag hos de gæstfri Mennesker, og de lærte mig at sige 'Bogdo Kuren Zam chana', 'Hvor er Vejen til Guds Kloster'. Der var Mand og Kone og fire Børn, hvoraf den yngste var en køn og vilter Tøs paa tolv Aar, iført Støvler og *Sharovari*, Kosak-Pludderbukser af den Slags, som der gaar 11 Alen Stof til. Deres Liv der paa Sletten

I Carl Krebs' artikel i 'Geografisk Tidsskrift' fra 1921 er gengivet denne skitse med billedteksten: 'Kortskitse efter russiske Kort fra Generalstaben i Irkutsk.' Man bemærker den usikre grænsedragning i området mellem russisk og kinesisk interessefære. I 1921 blev grænsen fastlagt, da Urjan-Chaj indgik i den nyoprettede tuviniske Folkerepublik. Området omkring Khövsgölsøen (Kossogol) – og dermed Bulguntal – tilfaldt Mongoliet.

forekom mig at være det rigtige Liv. De handlede med Kvæg og havde selv Heste og Kvæg og en Smule Have og Høslet. Her kunde man bo, fjernt fra den larmende Verden, og haabe paa at finde Fred med sine Medmennesker og sig selv.«²¹⁾

Den anden begivenhed omhandler en guldmine. Han havde mødt en dansker med navnet von der Recke, og sammen besøgte de »Rieffesthals forladte Guldmine på Sarhoj.«²²⁾ Det var den samme entreprenør, Peter Rieffestahl, som han havde besøgt i Irkutsk i 1917.

I december 1917 overtog bolsjevikkerne efter 19 dages kampe magten i Irkutsk, og tiderne blev svære for den rige Rieffestahl. I juni 1918 vendte lykken for en kort tid, da de hvide tropper støttet af tjekiske tropper (tidligere krigsfanger, der havde tjent i den østrig-ungarske hær) den 29. juni 1918 indtog byen. Peter mente dog, at tiden var inde til at rejse hjem til Danmark, og sammen med familien forlod han på et ØK-skib Sibirien via Vladivostok den 22. oktober 1919.²³⁾

Med sig havde han lidt af det guld, der var udvundet i hans mine. Det fremviste han senere i København for de beundrende unge deltagere i den krebske Mongoliet-ekspedition. Henning Haslund-Christensen kan i sin bog *Jabonah* fra 1932 berette: »Hr. Rieffestahl, som havde levet 30 Aar i Transbaikalien, og som havde drevet Guldminedrift i Urianhai, viste os prøver paa det ædle Metal, som det var lykkedes ham at føre med til Danmark, da Bolsjevikkerne fordrev ham fra hans Ejendom. Han hældte Guldet fra en Skindpose ud paa Bordet foran os, og han viste os paa Kortet, hvor Guldet var at finde i Bjergene derude.«²⁴⁾

Hans søn, Georg Peter Rieffestahl (1899-1945), var udset til også at deltage i ekspeditionen. Han var født i Rusland, rejste til Danmark i 1917, men tilbage til Irkutsk i 1919 og deltog i det »hvide« forsvaret af Irkutsk i 1920. Han flygtede via Kina til Danmark, hvor han fik kontakt til Ove Krebs, og sammen var de fra 1922 et par år i USA for at

gøre sig bekendt med minedrift. Deres erfaringer skulle udnyttes under opholdet i Mongoliet. Georg blev dog i USA og Mexico helt til 1934.

Ridder af Dannebrog

Efter sin tre-måneders ekspedition kunne Krebs via Moskva, Petrograd og Finland nå Danmark. Han besøgte sin far, men det var svært at holde sig i ro efter de mange oplevelser i det fremmede. Ved hjemkomsten er han vel blevet mindet om, at han skulle udforme en levnedsskildring til Ordenshistoriografen. Han var nemlig den 29. august 1919 – mens han var borte fra landet – blevet udnævnt til Ridder af Dannebrog med denne begrundelse:

Udenrigsmins Indstill. 22/8 1919.

... har repræsenteret den danske Afdeling af de nordiske Røde Kors i Sibirien og tidligere ledet Kontoret i Petrograd. Det var Dr. Krebs, der paa et vist kritisk Tidspunkt fik Forbindelse med Hendes Majestæt Enkekejserinde Dagmar og bragte Kejserinden Levnedsmidler ...

Han havde nu god tid, og den 21. april 1921 kan han fremsende den ønskede levnedsskildring. Den korte håndskrevne tekst er gengivet i sin helhed hosstående.

Foredraget i Geografisk Selskab

Fra *Det kongelige danske geografiske Selskab* blev han nu bedt om at holde foredrag. I selskabets oversigt anføres: »I det sjette Møde 1920-21 holdt Dr. I. C. Krebs Foredrag om sin Rejse i det nordlige Mongol. Lysbilleder. Derefter gav Forfatter Knud Rasmussen Oversigt over Planen til sin V Thule-Ekspedition til Centraleskimoerne 1921-23.«

*Til Ordenshistoriografen.
Amalienborg.*

*Kortfattet Levnedsskildring
Af Læge Carl I. Krebs.
Secondløjtnant i den Kgl. Livgarde.
Ridder af Dannebrogordenen.*

Jeg er født i Aarhus d. 11. Febr. 1889. Da min Fader var Officer, kom vi til at føre en ret omflakkende Tilværelse. Jeg var dog i Aarhus (i Katedralskolen) til mit 16' Aar, kom saa til Kjøbenhavn og gik 2 Aar i Metropolitanskolen, blev Student derfra i 1907.

6 Aar senere tog jeg medicinsk Examen med 1 Karakter.

Jeg gik saa – mod Sædvane for Medicinere – i Tjeneste som almindelig Soldat og aftjente min Værnepligt i Livgarden, blev Secondltn., og hjemsendtes, efter ca et halvt Aars Tjeneste som Officer, i Jan. 1916.

Jeg søgte derefter en Plads i den russiske Hær som Militærlæge, men opnaaede ikke dette og tog saa Ansættelse som Delegeret ved Dansk Røde Kors i Rusland.

Jeg arbejdede længe – og strængt – i Røde Kors' og i Gesandtskabets Tjeneste, til sidst som Repræsentant for Dansk Røde Kors i Sibirien i Koltjakperioden, til Efteråret 1919.

Jeg saa megen Elendighed i den Tid, og prøvede ogsaa efter bedste Evne at afhjælpe noget af den; rejste ogsaa over det meste af det russiske Riges Omraade.

Under mit Ophold i Rusland lykkedes det mig at gennemføre en Rejse til Krim med Undsætning til Kejserinde Dagmar, der den Gang var Bolschevikernes Fange der.

Efter endt Tjeneste har jeg berejst det nordlige Mongol – som Privatmand – paa en Slags Forskningsrejse, indtil min Hjemkomst nu.

Kjøbenhavn d. 1. April 1921

Carl I. Krebs

Mødet foregik tirsdag den 26. april 1921. Den pressevante Rasmussen havde medbragt et færdigskrevet manuskript, som dagen efter kunne bringes i de store dagblade. I *Politiken* bringes endda et billede af Rasmussen og rejseruten på forsiden. På side 6 nævnes hans foredrag, og derefter trykkes teksten fra manuskriptet. Det forudgående foredrag af Krebs nævnes ikke. Det sker dog i en anden større avis: *Dagens Nyheder*, som ud over trykningen af Rasmussens manuskript har en omtale af mødet under overskriften: »Interessant Aften i Geografisk Selskab. Dr. Krebs om

sin Rejse i Mongoliet. – Knud Rasmussen om den femte Thule-Ekspedition« – se næste side. Her får Krebs en passende omtale. Det fremgår af referatet ikke, at Krebs også har planer om en ny rejse. I sin erindringsbog fra 1937 beretter han om en episode efter de to foredrag:

»Da Aftenen var forbi, talte vi sammen. Han tiltalte mig umaadeligt, og jeg inviterede ham med paa den Expedition, som jeg selv forberedte, og han indbød mig til at tage med op til hans elskede Ismark, men vi var hver for sig for stærkt bundet til vores eget, og jeg saa ham ikke siden.«²⁵⁾

»Geografisk Selskab havde i Aftes arrangeret en Interessant Aften i Odd Fellow Palæet. Dr. J.C. Krebs fortalte om de Rejser, han havde gjort i Mongoliet i »Røde Kors» Tjeneste. Det var særlig en bestemt Strimmel i det nordlige Mongoli, han skildrede, – et Omraade paa 200,000 Kv.-Kilometer ved den sibiriske Grænse med en Folkemængde paa 50,000, et Omraade som faktisk ikke tilhørte nogen. Dr. Krebs forstod at gengive sine Oplevelser her paa en jævn, tilforladelig Maade. Der tog Interessen Fangen i den store Tilhørerskare. Han skildrede Landet, Folket i dets inden- og udendørs Tilværelse og de Indtryk, en Rejsende modtager paa disse Himmelstrøg. Hans Foredrag var illustreret af Lysbilleder. Derefter fremlagde Forfatteren Knud Rasmussen Planen til sin forestaaende store Rejse, den femte Thule-ekspedition, som vi gengiver andet Steds i Bladet. Saavel han som Dr. Krebs hilstes med levende Bifald. Formanden i Geografisk Selskab Admiral Wandel, udtalte sluttelig Haabet om et heldigt Resultat af Knud Rasmussens Rejse. De tilstedeværende sluttede sig til dette Ønske ved at rejse sig.«

Krebs udarbejder senere et manuskript om sine rejser, der trykkes om efteråret 1921 i *Geografisk Tidsskrift*, og nu optræder planerne om ekspeditionen for første gang officielt. Han havde tænkt sig at skrive en større afhandling, men han må »desværre nøjes med efter Manuskriptet at referere mit eget Foredrag, som jeg havde den Ære at holde paa det Kgl. Geografiske Selskabs sidste Møde i forrige Saison.«

Teksten er nu åbenbart ændret noget, hvilket fremgår af fortsættelsen: »Jeg beder imidlertid om, at mit Foredrag maa blive opfattet som en Slags Indledning til en Række mere exakte Meddelelser fra disse Egne. Jeg staar nemlig i Begreb sammen med 7 Kammerater at paa-begynde en Ekspedition til det nordlige Mongoli. Vi vil der anlægge en Forsøgsfarm, der tillige skal

tjene som Station for geografiske Undersøgelser. Til Støtte for disse Undersøgelser har vi fra Carlsbergfonden faaet Instrumenter til Stedbestemmelse, Temperatur- og Lufttryksmaalinger. Vi haaber, at vor Ekspedition maa fremskaffe Resultater af Interesse for den geografiske Forskning, saa at den Velvilje og Interesse, der er vist os fra det Kgl. geografiske Selskab og fra Carlsbergfonden ikke maa blive gjort til Skamme.«²⁶⁾

Det sidste kan ikke have stået i det oprindelige foredragsmanuskript, for ansøgningen til Carlsbergfondet er først afsendt den 30. juli 1921 – 3 måneder efter foredraget. Ansøgningen bliver vedlagt en anbefaling fra selskabets præsident C. F. Wandel (1843-1930). Begge håndskrevne dokumenter er gengivet i afskrift på side 16 og 17.

Der er hermed lagt et vist pres på Krebs, som ifølge anbefalingen skal udføre et ret omfattende videnskabeligt arbejde, som han naturligvis ikke som læge kan bestride, og det viser sig, at de andre »7 Kammerater«, som Krebs anonymt kalder dem i artiklen, heller ikke har relevante uddannelser.

Midt i disse travle stunder med planer om at rejse til den anden side af kloden har han haft tid til den 18. august 1921 at gifte sig. Den udkårne var den 18-årige Gerda Valentin, datter af forpagter Julius Valentin og Ingeborg Hansen. Den 20. maj 1922 fik de sønnen Ove, som blev født, mens faderen var på arbejde i Rusland.

Ventetiden

Det var svært at skaffe økonomi til den planlagte ekspedition, og da Krebs fik tilbud om at rejse med »den danske Ambulance i Polen«, slog han til. Han skulle her tilse de polske krigsfanger, der var vendt hjem fra lejrene i Rusland. Han beskriver de 3 måneders arbejde kort i

sin bog fra 1937 og slutter: »Saa holdt Arbejdet brat op. Jeg fik en Polsk Røde Kors Medaille til den lange række, jeg havde i Forvejen, og tog Hjem.«²⁷⁾

Senere på året var han i 2 måneder vikar på sygehuset i Esbønderup. Planen om at påbegynde ekspeditionen til Mongoliet vanskeliggjordes ved, at Danmark ikke havde anerkendt det nye sovjetiske styre. Harald Scavenius, som Krebs jo kendte fra tiden i Petrograd, var den 5. maj 1920 blevet udenrigsminister. Han anså det revolutionære styre i Rusland for en fare, og han blokerede til stor fortrydelse for de danske handelsinteresser for en officiel anerkendelse. Derfor kunne Krebs ikke opnå tilladelse til at rejse gennem Rusland.

Men til Rusland kom han alligevel i 1922. Der var i Volgaområdet, som Krebs kendte fra sit tidligere Røde Kors-arbejde, opstået hungersnød. Millioner sultede, og Røde Kors måtte igen træde til. Den norske polarforsker og diplomat Fritjof Nansen (1861-1931) stod i spidsen for det enorme og komplicerede hjælpearbejde.

Gennem hans indsats kunne Krebs igen deltage i humanitært hjælpearbejde i Rusland. Sammen med sygeplejersken Lena Tidemand (1882-1958), som også tidligere havde arbejdet i Rusland for Røde Kors, rejste han i april 1922 som Nansen-delegeret til Rusland. Tidemand rejste 5 år senere ud til Mongoliet, hvor hun i perioden april 1927 – juni 1928 opholdt sig på gården på Bulguntal.²⁸⁾ Fra arbejdet ved Volga sendte både Krebs og Tidemand rapporter hjem til *Tidsskrift for Dansk Røde Kors*.²⁹⁾

Efter et ophold i Danmark, hvor Krebs rejste rundt og holdt foredrag om de katastrofale forhold i Rusland, tog han igen derover med Tidemand for at uddele fødevarer og medicin. Efter endt mission rejste Krebs hjem, men Tidemand blev

Til Direktionen for Carlsbergfondet.

*Ansøgning om Hjælp
Til Anskaffelse af
Geografiske Instrumenter
(650,00 Kr.)*

Undertegnede paabegynder til Efteraaret 1921 en Expedition til det nordlige Mongoli. – Jeg har i Aaret 1919-20 foretaget en Forskningsrejse til de sibirisk-mongolske Grænseegne og har herom aflagt Beretning i Geografisk Selskabs sidste møde i Aar.

Den nu forestaaende Rejse har til Formaal at anlægge en Farm ved en Biflod til Selenga; Farmen skal tjene som Basis for Forskningsrejser i disse lidet kendte Egne.

Efter Forhandling med Geografisk Selskabs Sekretær, Hr. Professor Olufsen, der har lovet at anbefale denne Ansøgning til velvillig Behandling, har jeg sammenstillet omstaaende Samling Instrumenter til primitive geografiske Undersøgelser, og anfører de efter Instrumentmager Cornelius Knudsens Overslag beregnede Priser:

<i>1 Hypsometer</i>	<i>Kr. 200.00</i>
<i>1 komb. horiz. og vertic. Vinkelmaaler</i>	<i>" 250.00</i>
<i>2 Barometre à Kr. 65</i>	<i>" 130.00</i>
<i>2 Slynghermometre à Kr. 15</i>	<i>" 30.00</i>
<i>1 20 m Maalebaand ?</i>	<i>ca. " 40.00</i>
<i>1 Nedbørsmaaler ?</i>	
<i>Ialt ca. " 650.00</i>	

Jeg tillader mig at anmode Carlsbergfonden om at afholde Udgifterne ved Anskaffelsen af disse Instrumenter, og beder om at Sagen maa blive fremmet – saa vidt gør ligt under Hensyn til Prof. Olufsens Fraværelse i Udlandet – da Instrumenternes Anskaffelse vil tage ca. 2 Mndr. hvilket kun er lidt mindre end Tiden til min Afrejse.

Hvis Sagen ikke kan afgøres før Prof. Olufsens Hjemkomst antagelig 1' August, beder jeg om at maatte faa meddelelse herom, idet jeg i saa Fald vilde kunne opnaa den fornødne Anbefaling hos Geografisk Selskabs Præsident, Hr. Admiral Wandel. Ligeledes bedes det mig meddelt, hvis supplerende Oplysninger skulde være ønskede.

C. Krebs.

*Læge. Secltnt i den Kgl. Livgarde.
Adr: Marstalsg. 26.^{IV} Kbhvn. Ø.*

ter at paabegynde en Ekspedition til det nordlige Mongoli.« Men hvordan var disse blevet udvalgt? I det interview med Krebs, som blev bragt i *Nationaltidende* den 15. marts 1923,³⁰⁾ svarer han på spørgsmålet: »Var det svært for Dem at hverve disse Rejsekammerater?« svarer han: »Nej! Da min Artikel i sin Tid havde staaet i Geografisk Selskabs Tidsskrift og jeg derefter i "Nationaltidende" i November 1921 have givet en populær Fremstilling af Planen, meldte der sig saamænd op imod hundrede unge Mænd, der gerne vilde med. Men – vi vilde nu kun være de syv, som vi hele Tiden havde været.«

Flere år senere erindrer Henning Haslund-Christensen, at tallet var meget større! Han vil vel gerne imponere, så i sin bog *Jabonah* skriver han: »At Sagen havde vakt Interesse i Danmark, viste den store Mængde Ansøgninger, som indløb fra Folk, der vilde tage Del i det planlagte Koloniforsøg. Op imod 400 Ansøgninger indløb fra de mest forskellige Mennesker. Jeg tror, at Officerer, Studenter og Skolelærere var i Fler-tal, men der fandtes ogsaa mange Landmænd, Ingeniører, Missionærer og Sygeplejesker.«

»Men Krebs forstod, at den første Betingelse for, at Ekspeditionen skulde klare sig igennem de første Vanskeligheder og Pionerlivet i Vildmarken, var Sammenhold, og han valgte de seks, som skulde gøre det første Forsøg, blandt de Folk, han kendte.«³¹⁾

Som det er nævnt ovenfor, kendte brødrene Krebs Tage Birck fra *Akademisk Skytteforening*. Kai Borgstrøm og Henning Haslund-Christensen havde Krebs stiftet bekendtskab med gennem militæret og *Kornetskolen*. Georg Rieffestahl kendte han gennem faderen Peter Rieffestahl fra tiden i Rusland. Han opgiver dog at dukke op i Mongoliet og glider hurtigt ud af historie. Den sidste, Erik Isager, var landmand.

og udførte et imponerende arbejde. Hun fik besøg af Nansen, og i tiden fremover holdt de løbende venskabelig kontakt.

På hjemvejen forsøgte Krebs i Moskva igen at få tilladelse til at rejse med sin ekspedition gennem Rusland. Men både her og i Danmark var arbejdet forgæves. Der

måtte søges en anden udvej: en skibsrejse syd om Indien til Kina.

Deltagerne udvælges

Hvor mange skulle med?

I artiklen i *Geografisk Tidsskrift* fra 1921 nævnte Krebs, at »Jeg staar i Begreb sammen med 7 Kammera-

DET KONGELIGE DANSKE.
GEOGRAFISKE SELKAB.

København, d. 23/7 21.

Hr. Læge Krebs' projecterede Expedition har flere Gange været discuteret af Professor Olufsen og mig med det Resultat, at Expeditionen vil give et videnskabeligt Udbytte af Høj Værdi i geografisk, ethnografisk, meteorologisk og klimatologisk Henseende.

Jeg maa derfor give hans Ansøgning om Understøttelse til Anskaffelse af Instrumenter min bedste Anbefaling.

C.F. Wandal
President

Måske havde Krebs hørt om ham via sin søster Nathalie Krebs (1895-1978), som boede på G. A. Hagemanns Kollegium i København, hvor også Eriks søster Gudrun Isager (1894-1929) boede.³²⁾

Tiden før afrejsen

Holdet var samlet. Carlsberg havde ydet støtte til instrumenter, mens ØK gav halv frirejse til Østen. Hver af deltagerne måtte indskyde en sum, så ekspeditionen kunne have en passende startkapital. Der skulle udformes en fælles »Aftale«, som den kaldes af Henning Haslund-Christensen i sin bog fra 1932.³³⁾ Her opregnes i otte paragraffer betingelserne for deltagelse:

I § 1 nævnes, at Krebs er lederen. Formålet er at starte en farm med korn-, heste og kvægavl. Stedet skal tjene som basis for handel med pelsværk og udforskning af egnens mineralrigdomme. I § 2 nævnes, at hver indskyder 5.000 kr. i projektet. I de følgende paragraffer præciseres forholdene om økonomi og vilkårene for at træde ud af ekspeditionen.

På listen over videnskabeligt måleudstyr, som blev doneret af 'Carlsbergfondet', var et såkaldt hypsometer. Ved at måle vandets kogepunkt kunne man foretage højdemålinger af terrænet. Instrumentet er bevaret for eftertiden i privat eje. På det store billede ses hypsometrets enkeltdele, det lille billede viser det samlede instrument. Foto: Jan Koed

I »Aftalen« opregnes primært de nødvendige juridiske og økonomiske betingelser. Men Krebs havde også drømme om, at der skulle komme mere end kolonisering ud af projektet. I det store interview i *Nationaltidende* den 15. marts 1923 udtaler han:

»Der vil iøvrigt, som jeg vist lige har berørt, tilbyde sig rig Lejlighed til at studere den spredte Befolknings Liv, de topografiske Forhold, og vi vil kunne faa indsamlet et stort geografisk-etnografisk Materiale samt Dyr og Planter. I denne forbindelse kan jeg nævne, at vi f. Eks. har modtaget Opfordring fra Universitetets botaniske Museum til at indsamle Planter og Frø, som vi saa efterhaanden vil sende hjem.«

Den lille skare, som vel var blevet udvalgt i løbet af 1921, skulle naturligvis nu til at forberede sig på udrejsen. Der blev holdt møder i Carls lille lejlighed på 4. sal i Marstalsgade på Østerbro i København. Han skriver selv i sin erindringsbog om Henning Haslund-Christensens indtræden i ekspeditionen: »Da vi mødtes i Døren, sagde han med et

altbesejrende Smil: 'Der er kun to Ting, man kan være, Landmand i Fred og Soldat i Krig.'³⁴⁾

Haslund skriver selvfølgelig også om optakten. Han nævner, at Ove Krebs, som jo var kommet hjem fra Peking, altid var aktiv i planlægningen. Flere blev indviet i planerne, og folk med »Kendskab og Forstaaelse deltog i Møderne for at give os gode Raad«. Han nævner her også, som det ovenfor er refereret, Peter Rieffestahls besøg med sit guld i skindposen.

Deltagerne skulle naturligvis løbende holdes orienteret om de hurtigt skiftende forhold i det fremmede. Her spillede telegraphen en central rolle. *Store Nordiske Telegraf-Selskab* havde 1902-31 som telegrafbestyrer i Kina ansat Sophus Marius Black (1882-1960). Han var født i Marstal på Ærø. Han lærte sig kinesisk og opsamlede en enorm viden om kinesisk kunst og kultur. Han og hustruen, ciselør Minna Dich, var gennem årene velkendte rådgivere for rejsende danskere.³⁵⁾

Ved det kinesiske telegrafvæsen var ansat telegrafingeniør Kristen

Peter Albertsen (1894-1977), som også var født i Marstal. På et tidspunkt, da forholdene i Kina så håbløse ud, tænkte han på at tilslutte sig det da allerede etablerede gårdssamfund i Bulguntal. Men han afstod og fortsatte arbejdet hos kineserne. Med disse to informanter var de godt hjulpet.³⁶⁾

Der skulle også foretages indkøb til gården. Og det må have været ganske omfattende. Alene en plov fyldte jo meget. Et lille indblik i situationen får vi i et brev, som Haslund den 14. september 1922 skriver til ungdomsveninden Ingeborg: »Den omtalte Mand, Reiffestahl er en af Deltagerne i Ekspeditionen, og han gaar nu til Danzig for at holde Tilsyn med vort Gods, som ligger der og venter, Jeg er ved at faa F' af at gaa her og vente.« – Der skulle gå lidt mere end 6 måneder til afgang. ■

Jens Vellev

I de kommende numre af Ger bringer vi Carl Krebs' beretning om den lange rejse til Bulguntal. Den blev efter aftale med avisen *Dagens Nyheder* bragt som føljeton i perioden 19. marts 1923 – 14. august 1924. red.

Noter

- 1) C. Krebs: *En Dansker i Mongoliet*. København 1937, Berlingske Forlag, s. 7.
- 2) Camillo Martiny, der trods sit italiensklydende navn var dansk, overtog 22. april 1918 ledelsen af Røde Korsmissionen i Rusland. De tre læger blev senere medlemmer af *Eventyrernes Klub*, hvor de mødtes 15. maj 1951 for at mindes deres afrejse til Rusland 35 år tidligere.
- 3) Byen var 1914-24 kendt som Petrograd. 1924-91 hed den Leningrad. I 1991 fik byen sit gamle navn Sankt Petersborg tilbage.
- 4) Harald Scavenius var fætter til udenrigsminister Erik Scavenius (1877-1962).
- 5) Betegnelsen »gesandtskab« er siden erstattet af ambassade, der tidligere blot blev anvendt om stormagternes repræsentationer. Scavenius blev

på sin post i Petrograd, indtil den politiske situation tvang ham til at rejse hjem 15. dec. 1918.

6) Krebs 1937: s. 25-27.

7) Siden 1934 hedder byen Ulan-Ude.

8) Kiachta (Kjachta) er en russisk grænseby, som ligger få hundrede meter nord for den mongolske by Altanbulag. Krebs forveksler den med den syd for grænsen beliggende mongolske grænseby, der i tiden med kinesisk styre hed Maimachin.

9) Krebs 1937: s. 35-36.

10) Ekskejserinde Dagmar måtte blive på Krim, til hun 11. april 1919 på det britiske krigsskib *Marlborough* kunne rejse til England til sin søster Alexandra. Krebs har selv beskrevet rejsen i en rapport til Udenrigsministeriet, se *Kejserinde Dagmars fangenskab på Krim. Dagbøger og breve 1917-19*, København 2005, Gyldendal, s. 186-192, og i mere dramatisk form i sin bog fra 1937.

11) Brändström har levende berettet om sit arbejde i Rusland i bogen fra 1921, *Bland krigsfångar i Ryssland och Sibirien 1914-1920*. Bogen udgør med sine mange detaljer en udmærket kronologisk gennemgang af de hurtigt skiftende politiske konstellationer, der prægede fangesituationen i Rusland og Sibirien. Hun omtaler også de samme forhold, som Krebs indgår i, men hun undgår generelt i bogen at inddrage enkelt personer i sine betragtninger.

12) I et brev (i privateje) fra 3. okt. 1917 skrevet i Orenburg til søsteren Johanne Nathalie Krebs (1895-1978) fortæller han glad om arbejdet i det sydlige Rusland.

13) Ove Krebs arbejdede ved det danske gesandtskab i Petrograd i perioden 15.04.1917-15.12.1918 og i Peking 16.12.1918-01.05.1920.

14) C. I. Krebs: *Fra Mongoliet og Urgan-Chaj*. 26. bind af *Geografisk Tidsskrift*, København 1921-22, s. 69-76.

15) I Krebs 1937, s. 72 er navnet ændret til Mondy, på moderne kort Mondy.

16) Kossogol kan skrives på mange måder. Redaktionen anvender normalt formen Khövsgöl.

17) Uljasutaj eller Uliastai er i dag hovedstaden i Zavkhan Aimag.

18) Krebs 1921: s. 70.

19) Måler man efter på et moderne kort er afstanden Ulaanbaatar-Kalgan (Zhangjiakou) i luftlinje ca. 1000 km.

20) Krebs 1921: s. 75.

21) Krebs 1937: s. 78.

22) Krebs 1937: s. 76. Historien om minen og om drabet på bestyreren Jakob fortælles s. 73-74. Bemærk at familienavnet Rieffestahl i samtidige kilder skrives Rieffesthal.

23) Peter Veile Rieffestahls indsats i Sibirien er beskrevet af Ole Sohn i bogen *De drog mod øst*, København 2002, Høst & Søn, s. 134-151. På s. 145 er gengivet Rieffestahls matrikelkort over guldminen ved Sarkha (Sarkhoj?). Det har desværre ikke været muligt at fremskaffe dette kort til artiklen.

24) Henning Haslund-Christensen: *Jabonah*. København 1932, Gyldendal, s. 10.

25) Krebs 1937: s. 89.

26) Krebs 1921: s. 69.

27) Krebs 1937: s. 90. Han nævner ikke hvilke medaljer, han havde i samlingen. Her kan - opregnet efter Henrik J. Krebs: *Slægter af Navnet Krebs*. København 1935, s. 120 - nævnes: 1916 dekoreret med Ærestegnet af 1. Kl. af det Østrigske Røde Kors. 1919 dekoreret med Det Danske Røde Kors' Hæderstegn og med det Danske Røde Kors' Mindetegn for dansk Krigsfangehjælp 1914-18. 1921 dekoreret med Polsk Røde Kors' sølvmedalje.

28) Om Lena Tidemands ophold på gården i Mongoliet, se Ger 64-69.

29) Krebs' beretning blev under overskriften *Hungersnøden i Rusland* trykt over numrene 5-7 i månederne maj-juli 1922.

30) Den samme artikel stod dagen efter i *Dagens Nyheder*. De to aviser udkom dengang med næsten ens indhold.

31) Haslund 1932: s. 11.

32) Oplyst af Erik Isagers datter Gudrun Sørensen. De to piger havde også kontakt via deres gang på *Polyteknisk Lærestanstalt*, hvor Gudrun læste til maskiningeniør og Nathalie til kemiingeniør, se Ger 77:5. Gudrun Sørensen oplyser også, at Erik Isager fremsendte en officiel ansøgning, men han kunne først tage af sted sent på året, efter at han havde afsluttet sin ansættelse på en gård i Vendsyssel.

33) Haslund 1932: s. 12.

34) Krebs 1937: s. 97.

35) Black overdrog gennem årene dele af sin store kinasamling til *Nationalmuseumet*.

36) Albertsens indsats i Mongoliet er beskrevet i Ger 31-41.

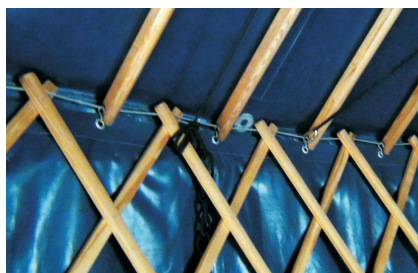

En ger og det der ligner

Torsdag den 1. august 2013 så vi på Helsingør havn lige over for Kronborg noget, som ved første blik lignede en mongolsk ger. Ved nærmere eftersyn viste det sig ikke at være det. Teltet er fremstillet i Frankrig til brug for små cirkus. Man har ladet sig inspirere af den mongolske ger, men ændret stort set alt på den.

Teltet er dækket med et lag brandhæmmende plastik, så teltet kan ikke bruges til beboelse på steder, hvor det kan blive koldt. Væggen er 2 meter høj. Det er døren derfor også, så publikum kan gå direkte ind uden at skulle bukke hovedet. Diameteren er 9 meter. Teltet er meget højt, måske 5 meter. Tagstængerne sidder ikke i væggenes kryds, som de gør hos mongolerne, men midt imellem på en stålwire, som løber hele vejen rundt øverst i væggen.

Der er 67 tagstænger, ikke 81 som en normal mongolsk ger har. Tagstængerne ender foroven i et hjul lige som i den mongolske ger. »Røgåbningen« dækkes af et styrbart stykke plastik, så der kan åbnes lige som i en rigtig ger. Der er ingen støttepæle midt i teltet. Der er 2

gange 2 vægge, altså 4 vægge i alt. De er anbragt med 2 vægge mellem de 2 døre, som er anbragt lige over for hinanden. De 2 vægge er bundet sammen på en måde, der ligner det mongolske, men ikke er det. Tremmerne i væggene er meget store, og der er ingen svaj i væggene, de er helt lige. Foldevæggene er ikke bundet sammen med skind, men samlet med metalstifter.

Mens vi kikkede på teltet, pakke- de ejerne – *Los Galindos* fra Spanien, www.losgalindos.net – deres grej sammen, fordi de skulle videre til Sverige. Man kan derfor ikke tage hen og se teltet selv. Teltet var indrettet med en manege i midten og siddepladser uden om, lige som et rigtigt cirkus. ■

Rolf Gilberg

Eagleroad historiske telte

Telte til hverdag, fest, formidling og helårsbeboelse...
Telte til enhver begivenhed og et hvert formål

www.eagleroad.dk

Om 'Eagle Roads' mongolske 'jurter' er autentiske i alle detaljer er svært at afgøre på grundlag af firmaets brochure. Men gå selv på opdagelse på hjemmesiden.

Denne ger er autentisk, omend den befinder sig i uvante omgivelser i stadsgraven ved Christiania. Set på vej til Operaen den 5. april 2013.
Foto: Nina Hansen

To ger i et typisk mongolsk landskab i det centrale Mongoliet. Bemærk fåreflokken, der er på vej ned mod floden. Foto 1980.

Om at bo i ger

Som grøn studentermedhjælp ved Etnografisk Samling på Nationalmuseet sneg jeg mig nu og da efter lukketid ind i det udstillede mongolske telt, en ger (jurte), som Henning Haslund-Christensen havde hjembragt i 1930'erne fra Chakharområdet i Indre Mongoli. Til trods for at dette telt nu lå midt i København, kunne man ikke høre byen, når man lukkede døren til det montre-rum, det stod i. Derinde sad jeg så og lyttede til stilheden.

Snart kunne jeg »høre« galloperende heste drøne forbi på steppen udenfor. Jeg var sikker på, at det var Chinggis Khan og hans folk, jeg havde hørt. Der er jo ikke noget vindue i et filttelt, så »se« ham kunne jeg ikke. Fortryllelsen forsvandt, så snart jeg igen måtte vende tilbage til storbyens larm og den grå hverdag.

25 år senere kunne jeg til min store fryd træde ind i et rigtigt mongolsk filttelt, som lå alene ude på steppen med en flok på 300 heste

roligt græssende omkring. Det giver uheld at træde på dørtrinnet, så jeg passede på, da jeg gik ind. Teltdøren vender altid mod syd. Mod øst er kvindesiden, hvor teltfruens ting står, blandt andet køkkengrejet. Mandssiden ligger mod vest. Der har han sin sadel liggende. Det er også dér, hoppemælken står og gærer.

Gæsten anbringes modsat døren på den anden side af bålet. Nu om stunder er det en brændeovn, der står midt i teltet. Man fyrer med tørret gødning.

Det var malkesæson. Teltfruen havde lavet gæret hoppemælk. Der er mere sukker i hestemælk end i komælk; derfor er det lettere at få til at gære. I løbet af 3-4 dage gærer hoppemælken til en slags drikke-yogurt med ca. 2% alkohol. Denne teltfruens »airag« er den bedste, jeg har fået.

Vi drak af store skåle. Hun var nu i gang med at destillere. Snart fik jeg en lige så stor skål med en helt klar væske, mælke-vodka, på omkring 40%. Jeg turde ikke slubre

På en pæl ved geren har man monteret et par solceller, som giver strøm til fjernsynet inde i geren. Parabolantennen er beskyttet mod hyrdens dyr med et stakit. Foto 2006.

Husalter i en mongolsk ger. På alteret ses et billede af HH Dalai Lama. Foran står en bedemølle af messing. Figuren på blå bund er den uendelige knude, symbolet på et langt liv. Foto 2006.

Teltfruen sætter skåle frem, så gæsterne kan få en skål gæret hoppemælk at drikke. Over sengen ses de 12 kalenderdyr.

helt så meget i mig af denne substans, fordi det var på tale, at vi bag- efter skulle ud og ride. Det kom vi også.

Denne gang glemte jeg at se efter Chinggis Khan. Jeg havde travlt med at blive på hesten, som tilsyneladende havde bestemt sig for at forsvinde ud over steppen til horisonten. En kæmpe fåreflok kom på tværs. Den reddede mig.

Grunden til at den gamle drøm blev virkelig var, at jeg var sendt til Mongoliet af Nationalmuseet for at købe en ger til temaudstillingen *MONGOLERNE – steppens nomader*, som blev vist 1992-96, og som byggede på Henning Haslund-Christensens samlinger, der består af ca. 2.500 numre.

Som formand for Dansk Mongolsk Selskab var jeg i Mongoliet som Mongolsk Dansk Selskabs gæst. Ved en fest i et privathjem dukkede Njemdava op og inviterede mig på weekend i Karakorum, Chinggis Khans gamle hovedstad. Der kunne jeg så bo i telt. Syntes jeg om det, kunne jeg jo købe et, ellers var det blot ferie. Et sådant tilbud kan man ikke afslå.

Det var et 5-vægstelt. Det vil sige, at teltets diameter er 650 cm og gulvarealet 33 m². Det er standardstørelsen på en familie-ger. Trægittervæggene var udvendigt dækkede med filt af fåreuld, indvendigt hang tapet af plysstof. 2 søjler bar lofthjulet, hvori de 81 tagstænger var sat. Når man bor i længere tid på samme sted, bruger man trægulv; så står møblerne ikke og vipper.

Der var utroligt hyggeligt inde i teltet. En rar fornemmelse strømmede én i møde, det øjeblik man trådte ind. Men vægfilten standser ikke lyde. Står man uden for en ger, kan man høre alt, hvad der bliver sagt derinde, eller omvendt.

Njemdava havde overraskende arrangeret middag i teltet om aftenen. Der blev serveret fårekød kogt med varme sten i en mælkejunge. Vi drak vodka til. Senere på aftenen dukkede nogle fra gården op. De underholdt med musik og sang.

På et tidspunkt undskyldte Njemdava sig med, at han måtte ud at se til sin hest. Det undrede mig lidt, for han havde ingen heste. Da han kom ind igen, spurgte jeg ham om det

med hans heste. Han grinede meget. Det viste sig at være en mongolsk talemåde for at gå ud og tisse. Senere på aftenen var jeg selv ude og se til »hestene«. Himlen var dækket med en fantastisk flot stjernehimmel. Naturen var stille. Man kunne høre sine egne lyde blandet med rislen fra vandet i floden tæt ved.

I en moderne ger kan man have fjernsyn. Den elektriske strøm produceres af en lille vindmølle. På grund af teltets runde kuppelform blæser det ikke omkuld. Vinden smyger sig uden om. Det er praktisk, fordi teltene ofte står ensomme på den store åbne steppe, hvor vinden har frit spil.

Selvfølgelig hjembragte jeg et telt til Nationalmuseet fra Njemdavas statsgård. Det er et flot telt med udskåret og bemalet træværk. Publikum, som besøgte mongoludstillingen på Nationalmuseet, kunne gå ind i det og fornemme lidt af atmosfæren i en ger. Der var også købt nogle møbler til, som publikum kunne sidde på. ■

Tekst og foto:
Rolf Gilberg

Den gyldne ger

Eksempel på fremragende kunsthåndværk udført af unge mongoler

De unge mongolske håndværkere fremstillede den 'Gyldne Ger' i løbet af 9 måneder.

Den mongolske ger – denne fantastiske bolig som vi arvet af vore forfædre – indtager sin fortjente plads i verdens kulturarv. Fra gammel tid har mongolerne næret en dyb respekt for den mongolske ger til forskel fra andre mere almin-

delige boformer. De har udvidet forståelsen af den som værende et symbol på nationens hjerte og som en integreret del af familiens liv og livskvalitet. Elementer som stil, kvalitet, farver og udsmykning har betydning, hvorfor der helt fra gam-

mel tid fandtes dygtige håndværkere, som var skolet i at fremstille den mongolske ger.

Jeg vil i denne forbindelse fremhæve en helt speciel ger. Hvert ornament i denne ger er en demonstration af håndværkernes store kunnen – fra gerens tophul kaldet *tono*, støttepillerne *bagana*, stængerne *uni*, der udgør tagkonstruktionen, og til den smukt dekorerede dør.

Den »Gyldne Ger« med en diameter på 7,20 meter og en højde på 2,75 meter er skabt til at danne rammen om vigtige ceremonier, receptioner og udstillinger. N. Mungunbayar, lederen af det unge hold, der har fremstillet denne 6 vægge store mongolske ger siger:

»Vi er en gruppe unge håndværkere fra Darkhan by. Det har taget os 9 måneder at fremstille den håndbyggede ger. For at bevise sandheden af det mongolske ordsporg, at 'en dygtig håndværker er opvakt og kvik', besluttede vi os for at fremstille denne ger ved at trække på al vores kunnen, energi og opfindsomhed. Alle de udlændinge og mongoler, der har besøgt vores ger, har syntet om den.«

– Geren forekommer mig at kunne have tilhørt en gammel feudaltherre eller en fra eliten.

– Det kan du have ret i. Det er en af de første af den slags veludstyrede ger. Alle dekorationerne er forgyldte og fremstillet af sølv eller kobber. Natsagdorj-ornamentet på den runde træramme i toppen af geren og billederne af årets 12 måneder er ty-

piske for orientalske lande som Mongoliet, Indien og Tibet.

– Hvad har den kostet?

– Den har været dyr. Geren er fremstillet på professionelt niveau. Der blev brugt 30 mio. tg. (ca. 100.000 kr. – red.) til 500 gram guld til forgyldning plus adskillige millioner tugrik til kobber- og sølvbelægnin-
ger. Der blev yderligere brugt 7-9 kg kobber alene til dørornamentet.

– Var geren et bestillingsværk?

– Nej. Vi bestræbte os på at fremstille en komplet, traditionel mongolsk bolig for at vise publikum det bedste inden for mongolsk kunsthåndværk. Geren er møbleret med to store kufferter med billeder af fire kraftfulde dyr, to foldesenge med natbord, et stort bord med fire stole, og i nordsiden af geren er der placeret en hestehovedviolin.

– Jeres ger er virkelig smuk og tillokkende. Hvordan vil I gøre den kendt?

– Vi lavede den i Darkhan og har fornyligt bragt den til hovedstaden.

– Hvor længe har I været engageret i kunsthåndværk?

– Jeg har arbejdet med dette i ca. 10 år. Den kendte kunsthåndværker O. Erdenechuluun er vores lærer og vejleder. ■

S. Enkh-Amar

The Mongol Messenger
33(1102):9 – 17.08.12

Aktuelt

The Mongol Messenger
rapporterer:

Vagtskifte i Stockholm 21.06.13

Den 13. juni afleverede Mongoliets ambassadør til Sverige, Z. Altai, sine akkreditiver til HM Carl XVI Gustaf. Under det efterfølgende møde understregede ambassadøren, at de venskabelige forbindelser og samarbejdet mellem Mongoliet og Sverige har udviklet sig i positiv retning. Han nævnte, at 50-året for etableringen af diplomatiske forbindelser vil blive fejret til næste år. Z. Altai inviterede hans majestæt til at besøge Mongoliet.

Ambassadøren sagde endvidere, at samhandelen mellem de to lande har udviklet sig, i 2011 blev der udvekslet varer og tjenesteydelser for \$50 mio. Mongoliet har et ønske om at drage ved lære af svenske erfaringer og at samarbejde inden for områderne kultur, kunst, uddannelse, vedvarende energi, grønne teknologier m.m.

Kongen overbragte på sine side hilsener til den mongolske præsident og bemærkede, at de to lande har muligheder for at udvide deres bilaterale samarbejde på mange områder.

Borgerforum 23.08.13

Udenrigsministeriet har besluttet at oprette et borgerforum (*Civil Hall*) i Mongoliets ambassade i Stockholm, Sverige. Det skal være et samlingssted for mongoler i Sverige med møder den første og tredje onsdag i måneden. Værter for møderne vil være ambassadøren og ambassadens ansatte.

Hovedformålet med borgerforummet vil være dels at varetage mongolernes interesser, der lever, arbejder eller studerer i Sverige, dels at informere dem om nye love og regler, der vedtages af parlamen-

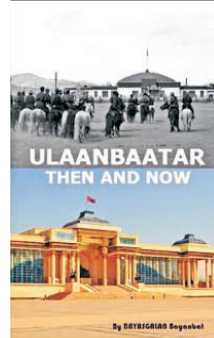
Ambassadør Z. Altai i selskab med kong Carl Gustaf.

terne i Mongoliet og Sverige og endelig lytte til mongolernes synspunkter og behov. Ifølge en uofficiel undersøgelse opholder der sig 4000 mongoler i Stockholm.

Khövsgölsøen renses 19.07.13

På initiativ af en mongolsk rødgrøn-sammenslutning tog en gruppe aktivister sammen med eksperter fra Rusland, Kina, Sydkorea og Indien af sted til Khövsgölsøen for at rense den for affald, sunkne både og biler. Aktionen skete i dagene 18.-21. juli under mottoet *Blå hav, blå jord*. Man antager, at der ligger 46 både og biler på søens bund, hvoraf 60-70% stadig indeholder brændstof. I første del afaktionen blev der indsat fire sydkoreanske ubåde, der fjernede 10 ton affald ved lokaliteten Santiin Am.

Khövsgölsøen er den næststørste og dybeste sø i Mongoliet. Overfladen ligger 1645 meter over havets overflade, og søen har en længde på 136 km. Den rummer næsten 70% af Mongoliets ferskvand. Søen er mere end 2 mio. år gammel og en af de mest uberørte i verden.

First ever photo history book of Ulaanbaatar that contains 370 amazing images

Price — 19,900 Tugrugs

Call 8809-2489 or email at msvfoundation@yahoo.com to order the book.

We will deliver the book free for you!

Nye regler for plakatsætning

Standardiserede regler for bedre trafiksikkerhed og en smukkere by

Ulaanbaatars bystyre vedtog tidligere på året, at det for fremtiden skal være forbudt at opsætte de kæmpestore reklameplakater, som hidtil har præget bybilledet.

Det bliver nu forbudt at opsætte uautoriserede reklameplakater overalt i Ulaanbaatars gader. Byrådet vedtog den 25. februar et regelsæt for opsætning af reklamer i det offentlige rum. Man har besluttet at etablere en hvid zone, hvor reklameplakater er forbudt. Zonen omfatter områderne omkring Den store Ringvej, Fredsboulevarden, Chingisboulevarden og området fra Yarmag til Naadamchingaden. Her tillades det kun at opsætte informationsplakater.

I samtlige byens distrikter fjernes reklameplakater, der skæmmer bybilledet eller er til fare for trafiksikkerheden. Trafik- og Udviklingsforvaltningen i Khan Uul-distriktet udarbejdede en liste over plakater, der skulle være fjernet inden 22. marts. Man blev endvidere pålagt at overvåge oprydningen efter nedtagningen af plakaterne.

I slutningen af februar var der i alt 2180 annonceplakater fra 274 forskellige firmaer i Ulaanbaatar.

Statslige organisationer, NGO'er og byens borgere klager ofte over, at plakaterne har en negativ indvirkning på trafikafviklingen og byens fremtræden. Ifølge de nye regler vil opsætningen af annonce- og informationsplakater blive standardiseret.

Der vil blive oprettet et Råd for Gadereklamer til at bistå overborgmesterens kontor med at udstikke de konkrete retningslinjer for placeringen af reklamer og for udformningen af de nye standarder. Visse former for reklameudstyr vil blive forbudt i Ulaanbaatars centrale gader som fx skilte på søjler og broliggende konstruktioner.

Inden vedtagelsen af reglerne blev forslaget debatteret af byens borgere i Ulaanbaatars rådhus på baggrund af et oplæg fra byrådet og forvaltningen.

Kommunaldirektør B. Badral udtalte i den anledning: »De nye regler handler om byens udseende og borgernes sikkerhed. Det er bystyrets

hensigt at sidestille alle ni distrikter. I takt med at de enkelte distrikter opnår større indflydelse, vil de lokale myndigheder, som bedst kender til problemerne i deres eget distrikt, blive i stand til selv at løse problemerne med reklameplakater. De centrale myndigheder vil udstikke retningslinjer for, hvor mange plakater, der kan tillades.«

B. Oyundelger

The Mongol Messenger

12(1133):8 – 22.03.13

Minister kræver undskyldning

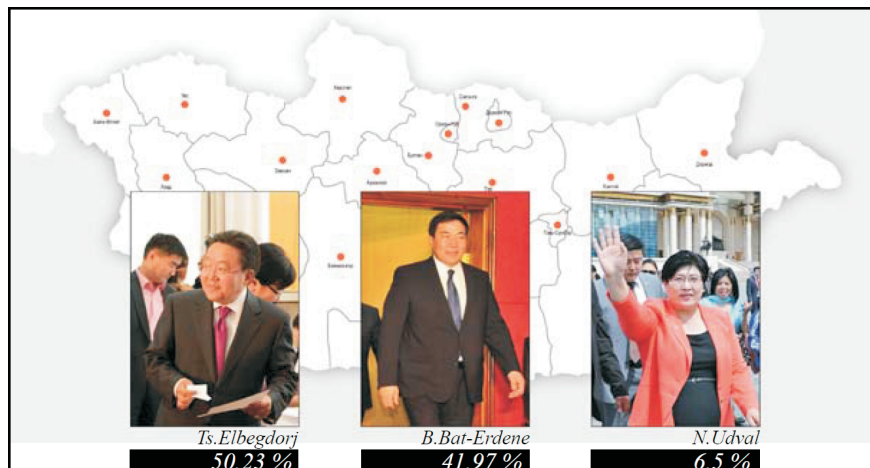
Den 24. maj sendte Minister for Kultur, Sport og Turisme, Ts. Oyungerel, et officielt brev til *Marvel Entertainment* i Hollywood. I brevet klager hun over anvendelsen af den gamle mongolske skrift i den amerikanske action- og sci-fi-film *Iron Man 3*.

Hun skriver, at anvendelsen af mongolske skrifttegn - national kulturarv - af terrorister og mordere, krænker mongolernes æresbegreber. (I filmen kæmper Iron Man mod det onde i skikkelse af en Chinggis Khan-lignende mandarin.)

I svarskrivelsen forklarer *Marvel Entertainment*, at der i filmen indgår skifter og symboler fra mange forskellige folk og stater. Skulle der alligevel være tilfælde, hvor menneskers og staters stolthed er blevet krænket, beklager vi det. Intet ligger os fjernere.

MongoleiOnline, 21.07.13

Præsident Ts. Elbegdorj genvalgt

Ts. Elbegdorj fik flertal i 13 af 21 aimag og 7 af 9 distrikter i Ulaanbaatar. Der blev afgivet 4242 stemmer af mongoler i udlandet. Stemmeprocenten blev på 66,8%.

Præsidentvalget var det sjette siden 1993. **P. Ochirbat** blev Mongoliets første præsident efter valget i 1993. **N. Bagabandi** vandt præsidentvalget i 1997 og blev genvalgt i 2001. **N. Enkhbayar** blev valgt til præsident i 2005. Den nuværende præsident **Ts. Elbegdorj** blev første gang valgt i 2009.

I det foregående præsidentvalg havde Demokraterne først givet meddelelse om sejren tidligt om morgenen efter valgdagen. Men ved dette valg havde de automatiske stemmemaskiner bevirket, at valgresultatet allerede kunne offentliggøres to timer efter valgets afslutning.

Valgbehandlingen blev overvåget af i alt 400 observatører fra 35 lande bl.a. Australien, UK, USA, Tyskland, Danmark, Italien, Canada og Frankrig.

Det Demokratiske Partis kandidat Ts. Elbegdorj blev genvalgt til præsident ved Mongoliets sjette præsidentvalg den 26. juni 2013. Ifølge de foreløbige stemmetal opnåede han 622.794 stemmer foran Det mongolske Folkepartis kandidat B. Bat-Erdenes 520.380 stemmer og Det mongolske Revolutionære Folkepartis kandidat N. Udvals 80.563 stemmer.

Efter at den officielle valgkommission havde udråbt Ts. Elbegdorj til valgets sejrherre, modtog han lykønskninger fra valgets tabere. Også revolutionspartiets næstformand D. Terbishdagva gratulerede Ts. Elbegdorj med sejren og ønskede ham held og lykke i fremtiden.

Formanden for valgkommissionen Ch. Sodnomtseren kunne efter valgets afslutning rapportere, at der ikke havde været meldinger om uregelmæssigheder under valgbehandlingen. Alt var forløbet gnidningsløst. Man ville senere modtage resultaterne af fintællingen fra de enkelte aimag, så man kunne afgive en officiel rapport om valgresultatet.

Det Demokratiske Parti holdt et offentligt møde den 27. juni på

Sükhbaatarpladsen for at sige befolkningen tak. Ts. Elbegdorj viste sig på pladsen og sagde:

»Tak til jer alle, folket som er min moder og fader, de berømte forfædre og den store Chinggis Khan. Jeg vil loyalt tjene jer, folket og Mongoliet. Jeg vil skabe rammerne for, at borgerne kan leve et ordentligt liv og nyde friheden, sørge for retfærdighed i vort land, forøge vor nations velstand og forbedre samfundets institutioner.«

»I kraft af demokratiet og folket vandt jeg sejren i dette valg. I kraft af demokratiet blev en af Mongoliets fremtrædende mesterbrydere og en kvinde opstillet som kandidater for første gang. Takket være demokratiet. Jeg vil samarbejde med B. Bat-Erdene og N. Udval. Jeg vil arbejde hårdt for at leve op til mine tilhængeres forhåbninger og bestræbe mig på at være præsident for hele befolkningen. Jeg vil arbejde for at styrke Mongoliets anseelse i verden. Det skal være en ledestjerne for mit arbejde.«

»Længe leve friheden og Mongoliets uafhængighed. Jeg vil tjene Mongoliet.«

B. Oyundelger
The Mongol Messenger
26(1147):1,3 – 28.06.13

Som en del af ceremoniellet omkring eds aflæggelsen den 10. juli knælede den nyvalgte præsident foran flaget for at vise nationen sin respekt. I baggrunden de ni hvide banner overvåget af Chinggis Khan.

Sükhbaatar Plads omdøbes

Den 15. juli besluttede Borgerrepræsentationen at omdøbe Sükhbaatar Plads til Chinggis Khaan Plads. Ifølge lovgivningen er byrådet bemyndiget til at navngive og omdøbe byens gader og pladser. Borgmesterkontoret meddelte, at bystyret havde besluttet at omdøbe byens centrale plads til ære for den fremtrædende historiske figur.

Syv ud af ti borgerrepræsentanter støttede forslaget om at ændre navnet på den 70 år gamle plads, som var fremsat af overborgmester E. Bat-Uul: »Denne plads er Mongoliets centrale plads. At give pladsen navnet Chinggis Khaan Plads efter grundlæggeren af den mongolske stat er ud fra en historisk synsvinkel både korrekt og af stor symbolsk værdi. Det er sket på mit initiativ og forelagt Borgerrepræsentationen til vedtagelse.«

»Siden monumentet for Chinggis Khaan blev opført foran regeringsbygningen har pladsen såvel arkitektonisk som på flere andre måder hængt dårligt sammen. Der har tid-

ligere været gjort forsøg på at ændre navnet på pladsen, men der er altid gået politik i sagen. For at undgå endeløse diskussioner blandt de politiske partier diskuterede vi spørgsmålet i en ekspertkreds og nåede frem til en aftale.«

Den 16. juli indkaldte Det mongolske Folkeparti til et pressemøde, hvor man protesterede mod at ændre navnet på byens centrale plads. »Sükhbaatar Plads er et historisk sted, som er elsket af flere generationer af mongoler«, sagde G. Zandanshatar, partiets generalsekretær. Han var uenig af både etiske og demokratiske principper i at ændre navnet på pladsen.

»De lokale myndigheder har ingen ret til at ændre det lovfæstede navn på pladsen. Gennem en af Mongoliets parlament vedtaget lov og efter en regeringsbeslutning har pladsen fået navnet Sükhbaatar Plads. Det er beklageligt, at byrådet har truffet en beslutning, der bryder en lov, der er blevet vedtaget af regeringen og parlamentet. Forsøg på

at fratage en hel generation af mongoler sin historie gør os i Det mongolske Folkeparti vrede og utilpasse. Det samme gælder folk i al almindelighed og ansatte i statsadministrationen. Vi forlanger, at Borgerrepræsentationen øjeblikkeligt annullerer denne ulovlige handling«, sagde G. Zandanshatar.

Også D. Sükhbaatars barnebarn, Sukhjargalma, udtalte sig: »Alle mongoler i dette land kender til min berømte bedstefar D. Sükhbaatar. At ændre navnet på den centrale plads opkaldt efter ham er det samme som at fornægte den folkelige revolution og vore bedste- og oldeforældres bedrifter og gerninger.«

Ifølge historieskrivningen blev planen om at forny hovedstaden Ulaanbaatars centrale område godkendt i en fællesbeslutning af Ministerrådet og Det mongolske Revolutionære Folkepartis Centralkomite i 1945. Den 15. april blev der gravet 6.000 m² jord ud af Statsteatrets kælder. Pladsen foran det centrale podium blev jævnet ud på 3 timer. Stats- og regeringslederne Kh. Choibalsan og Yu. Tsedenbal, højtstående embedsmænd, sovjetiske eksperter og almindelige mennesker deltog i arbejdet.

Billedhuggeren Ch. Choimbol udformede monumentet for revolutionslederen D. Sükhbaatar. Udkastet til monumentet, der afbilder Sükhbaatar til hest med hånden strakt mod solopgangen, blev godkendt ved en fællesbeslutning i Ministerrådet og Centralkomiteen den 23. februar 1946. Monumentet blev hurtigt færdigt og placeret i pladsens midte foran det centrale podium.

Indvielsen fandt sted den 8. juli 1946 i anledning af 25 års jubilæet for folkerevolutionen. Siden da har pladsen heddet Sükhbaatar Plads.

B. Ooluun

The Mongol Messenger
30(1151):1,5 – 26.07.13

Gagarin-monument afsløret

På den internationale kosmonautdag den 12. april blev der afsløret et monument i Ulaanbaatar til ære for Jurij Gagarin, der som det første menneske i rummet gennemførte ét kredsløb om Jorden. Turen, der varede 1 time og 48 min., fandt sted i 1961 i rumkapslen *Vostok 1*.

Monumentet er opstillet foran realskolen *Bilgiin Uud*. Det var skolens elever, der tog initiativet til at opstille monumentet. Skolen er en af de skoler i Ulaanbaatar, hvor undervisningen foregår på russisk.

Den ærefulde afsløring af monumentet blev overdraget til Mongoliets første kosmonaut J. Gurragechaa,

der sammen med en af skolens elever, Nomuun, foretog afsløringen. Det var Nomuun, der for et år siden skrev et brev til Gagarins datter Galina om tilladelse til at opkalde skolen efter kosmonaut Jurij Gagarin.

V. Basanov fra den russiske ambassade og mange andre gæster overværede afsløringen. De ønskede hinanden god weekend og alt godt for skolen, som har store planer for fremtiden.

U. Dondubon

The Mongol Messenger
17(1138):11 – 26.04.13

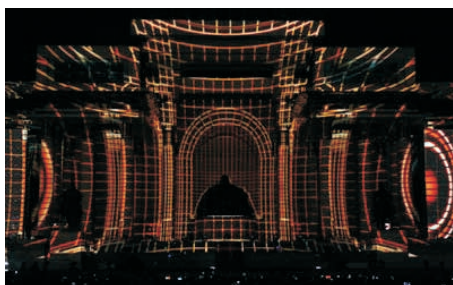
Khaan Quest 2013

Den 3. august overværede statsminister N. Altankhuyag åbningen af den internationale militærøvelse *Khaan Quest 2013*. Enheder fra Mongoliet, Nepal, Sydkorea, Tadsjikistan og USA hilste på bl.a. stats- og forsvarsministeren samt admiral Samuel J. Locklear, mens de defilerede forbi. I den 11. *Khaan Quest* deltog omkring 1000 soldater fra 13 lande. Rusland, Kina og Tyrkiet deltog som observatører. Øvelsen foregik i dagene 2.-14. august på *Tavan-tolgoi* internationale øvelsesområde ved Ulaanbaatar. Formålet med øvelsen var at styrke sikkerheden i Asien og Stillehavsområdet. Foto: MONTSAME

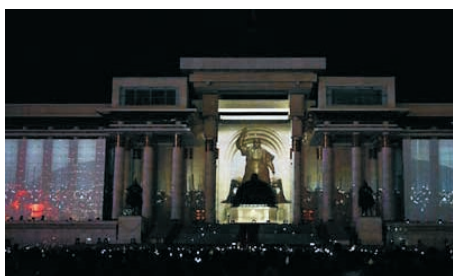
Boeing leverer fly til MIAT

Den 15. maj fik det nationale mongolske luftfartsselskab MIAT leveret sin første *Boeing 767* direkte fra fabrikken i USA. I mere end 50 år har selskabet leaset sine fly, men nu har man altså fået sit eget. »Det gør os alle stolte«, sagde statsminister N. Altankhuyag ved overdragelsesceremonien. »Nu har vi vinger til at bære os frem overalt i verden.« Den adm. direktør for MIAT, G. Jargal-saikhan Gungaa, tilføjede: »Denne begivenhed følger et helt nyt kapitel til Mongoliets transporthistorie. Med vort eget fly kan vi bedre opfylde vore passagerers forventninger og åbne nye ruter.« Det \$114 mio. dyre *Boeing 767-300ER* er det første af MIAT's tre nye fly fra Boeing. Foto: MONTSAME

Disconaadam

På Naadams første aften 11. juli forvandlede pladsen foran parlamentsbygningen sig til et gigantisk multimedieshow. Efter diverse formaninger til ungdommen fra samfundets elite anført af statsministeren og overborgmesteren blev Mongoliet's bedste DJ's sluppet løs til de unges store begejstring. Mens rytmerne pumpede stemningen op udfoldedes et spektakulært lasershow på parlamentets facade. Showets klimaks kom, da Chinggis Khan *himself* rejste sig fra sin trone og hilste på den danseglyde ungdom.

Ger på hjemmesiden

Ger 36-81 ligger nu på vores hjemmeside www.danskmongolskselskab.dk. Fra menuen *Om foreningen* og *Medlemsblad* får man adgang til *Bladfortegnelse* og *Forfatterindeks*. Derfra er der links til samtlige artikler. Efterhånden som vi får scannet de ældste numre, vil de også blive lagt ud. JK

Bidrag

Hvis du ønsker at bidrage økonomisk til Dansk Mongolsk Selskabs sociale aktiviteter i Mongoliet, kan du indsætte et støttebeløb på Selskabets bankkonto i Nordea reg.nr. 2191 kontonr. 7560 645818. Ethvert bidrag, stort eller lille, er velkomment.

DMS nyt

MEDLEMSMØDER

- *Medlemsmøde 120*

Lørdag den 5. oktober kl. 15-17

Medborgerhuset, Danasvej 30B, 2., Fr.berg

Danskerne i Mongoliet

Middelalderarkæolog og forlægger **Jens Vellev** var i 2010 i Mongoliet som forberedelse til en bog om de unge danskere, der i 1923 drog til det forjættede land mellem Sibirien og Kina. Erindringerne om danskerne – og især den karismatiske Henning Haslund-Christensen og lederen, læge Carl Krebs – er stadig levende i det lille samfund, der opstod i kølvandet af deres forsøgsfarm.

Foredragsholderen indsamler nu breve, dagbøger og fotografier fra de danskes tid på Zobelsletten i Mongoliet. Det omfattende materiale giver et overraskende indblik i de drømme, udfordringer og afsavn, som for livet prægede de seks unge nysgerrige og meget forskellige personligheder.

Siden Jens Vellev holdt sit foredrag i Dansk Etnografisk Forening på Moesgård Museum 13. marts 2013, er der kommet nye skriftlige kilder og billeder til, som vil blive præsenteret ved denne lejlighed.

- *Medlemsmøde 121*

Lørdag den 23. november kl. 15-17

Medborgerhuset, Danasvej 30B, 2., Fr.berg

25 år turist i Mongoliet

Rolf Gilberg fortæller med egne lysbilleder om sine oplevelser fra 7 rejser i Mongoliet. Med udgangspunkt i Ulaanbaatar gik turene til »Danskergården« i Nordmongoliet, til Gobi i Sydmongoliet, til Khentii i Østmongoliet og til Karakorum i Centralmongoliet.

Der er tale om et tilfældigt tilbageblik fra endnu en danskers besøg på de uendelige stepper, og hvad deraf følger: Fik et gok i nødden af en shaman. Fik våde fødder inde i en jeep, som krydsede en flod. Fór vild i en skov hele natten. Klædt i dell, mens alle andre var i jakkeset. Red hest uden kontrol. Red kamel på samme måde.

Afsender:
Dansk Mongolsk Selskab
c/o Jan Koed
Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby